

פסח ע"ד

דרכא
DARCA SCHOOLS

בית ספר תיכון רנה קסין דרכא
ע"ש פרופ' רנה קסין
"כל בני האדם נולדו בני חורין ושווים זה לזה בערכם ובזכויותיהם"

הגדה של פסח פסח – חג חברתי

מחזור ע"ז – 2018

פסח ע"ד

דבר העורכים:

בשביעי במאי 1948 כתב נתן אלתרמן את שירו "מסביב למדורה", בו הוא מתאר את הווי חייהם של נערי ונערות הפלמ"ח. "למולכם האומה על סיפו של הדרור נשתחוה ובוכה הבינוה" - השורה החותמת את השיר, היא גם שורת פרידה מאותם צעירים וצעירות, שסיימו את תפקידם ההיסטורי. הם נאבקו לשחרור האומה ועתה היא עומדת נבוכה ובוכה אבל עם הכוח העצום לבחור כיצד לעצב את חייה. בשירו של אלתרמן יש תמימות הן שלו והן של גיבוריו - אותם צעירים וצעירות. ישנה תפיסת עולם איתנה שמקורה באמונה בצדקת הדרך. אלו מילים שאנחנו מתקשים ומתקשות להבין בימנו אנו.

ברם, אם נוותר על הפתוס האלתרמני ניווכח כי, רבים ורבות מהכותבים למהדורה הזאת של הגדת הפסח, עומדים על סיפו של דרור. תלמידות ותלמידי י"ב עומדים על סף הכניסה אל החברה הישראלית. אם יבחרו בכך, מעשיהם ומילותיהם יכולים להשפיע על החברה כולה.

מטלת הביצוע באזרחות הפגישה בין התלמידים והתלמידות לסוגיות מרכזיות בחברה הישראלית, הלכה למעשה. הן ישבו במהלך מספר שבועות וחקרו את הסוגיות, עמדו על המתח בין זכויות שונות, ניסו להבין את המורכבות בין אופיייה היהודי לבין אופיייה הדמוקרטי של מדינת ישראל והתנסו במפגשים מעניינים עם אנשים שבחרו להיאבק למען הדברים בהם הם מאמינים. הכתבות אשר שובצו בין דפי ההגדה הן תוצר של מפגשים אלו. הן ביטוי של המבוכה מול המציאות המורכבת, בניסיון להציג תשובה למתחים שהתגלו. הן פעולה זעירה של פרטים אל מול חברת האזרחים ואל מול רשויות המדינה. הפתרונות לבעיות שעלו במטלת הביצוע הביאו לא פעם למחשבה על אוזלת ידם של האזרחים אל מול מוסדות המדינה. הכתיבה להגדת פסח 2018 הייתה ההתנסות חשובה עבורם בהפעלת הסמכות וכוח שיש לפרט ולעם.

פסח ע"ד

מחשבות לפסח

מאת: דוד גולנר, מנהל בית הספר

בכל שנה כאשר מתקרב חג הפסח, אני מוצא את עצמי, שואל שאלות עקרוניות וערכיות על המתח שבין חירות לשוויון, מתח שהוא קיים ונוכח בחג החירות, מתח שהוא רלוונטי היום, כפי שהיה במשך השנים.

השאלה שאני שואל עצמי, שוב ושוב, היא האם חירות היא חופש מוחלט, הזכות של אדם לעשות ככל העולה על רוחו, זכותו לנצל את הכוח שצבר על מנת להשיג עבור עצמו כמה שיותר. האם החירות הזאת, כאשר היא מגיעה על חשבון ערכים אחרים, עדיין צריכה להיות מוחלטת? בארצם של בני החורין, כפי שמכריזה על עצמה ארה"ב, ישנם תיקונים לחוקה. אחד התיקונים הנשענים על הזכות לחירות, היא הזכות לשאת נשק, ובשם אותה זכות ואותו עיקרון קדוש, מוצאים את מותם אלפי אנשים בשנה. האם זה משתלם? האם כך ראוי?

בתרגום לשדה החינוך, המתח שבין חירות לשוויון, הוא מתח יום יומי. האם יש לייצר מערכת חינוך ציבורי שאינה מסננת, על מחירה ואתגריה, או שחינוך מעולה צריך להיות אליטיסטי ולמעטים, ולמשוך למעלה את החזקים ביותר, על מנת שבתורם ימשכו את יתר החברה, כאשר גם לבחירה זאת יש מחירים? "בית שמאי אומרים - אל ישנה אלא למי שהוא חכם, בן אבות ועשיר, ובית הלל אומרים לכל אדם ישנה, שהרבה פושעים היו בהם בישראל והתקרבו לתלמוד תורה ויצאו מהם צדיקים חסידים וישרים" (אבות דר' נתן פ"ג).

אני מאמין שחינוך ציבורי צריך לשים דגש על ערך השוויון, ברוח בית הלל, הוא חינוך שצריך לתת מענים לתלמידים רבים, לצרכיהם המגוונים, ובמרכזו התלמיד ולא מערכת החינוך. הסכנה בחינוך כזה הוא המיקוד במגוון, והיותו על רף גבוה, אליו צריך לשאוף. ועל מנת שהרף יישמר גבוה, אל לנו לשכוח להתייחס לדרישות בית שמאי, לחינוך גבוה ומעמיק (שהפסידו במאבק הפוליטי, אך לדבריהם היה טעם רב, ביסוס והגיון פנימי).

כיצד נשיג את האיזון? נזכור את דברי פרופסור רנה קסין, שלכל אדם, ילד או מבוגר, יש זכות אנושית ליהנות מחינוך שיענה על צורכי הלמידה הבסיסיים שלו, במובן השלם של המונח: "חינוך" הכולל למידה, לדעת, לעשות, לחיות יחד. זהו חינוך המיועד לאפשר לכול אדם לממש את הפוטנציאל שלו, את כישורנותו ולפתח את אישיותו כלומד, כך שיוכל לשפר את חייו ולשנות את פני החברה שלו. זה צו השעה בחג החירות, לא להקהות את שיני הרשע, אלא לקרב אותו ללמידה, לא להוריד את רף הדרישה, אלא לייצר אותו עבור כל תלמיד בישראל, לא לאפשר חופש בלי גבולות, אלא חירות המוגבלת בשמירה על שוויון, על איזונים ובלמים.

פסח ע"ד

סדר בדיקת חמץ:

בלילה שלפני ערב פסח בודקים את החמץ. וחייבים לבדוק מיד בתחלת הלילה, ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: קודם בדיקת חמץ אומרים זה:

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולא תעשה של בדיקת חמץ לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: ויהי נועם וגו':

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ:

ומיד אחר הבדיקה יבטלנו ויאמר:

כֹּל חֲמִירָא וְחַמְיָעָא דְאִיבָא בְרִשׁוּתֵי דְלָא חֲמַתִּיהָ וְדָלָא בְעֲרַתִּיהָ וְדָלָא יְדַעְנָא לִיה לְבַטֵּל וְלִהוּי הַפְּקָר כַּעֲפָרָא דְאַרְעָא:

כל חמץ ושאר שיש ברשותי, שלא ראיתיו ושלא בערתיו ושלא ידעתי - יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ

סדר שריפת חמץ:

ביום י"ד בניסן בשעה חמישית יעשה לו מדורה וישרפנו ותכף יבטלנו ויאמר: הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולא תעשה של שריפת חמץ לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: ויהי נועם וגו':

כֹּל חֲמִירָא וְחַמְיָעָא דְאִיבָא בְרִשׁוּתֵי דְחֲזַתִּיהָ וְדָלָא חֲזַתִּיהָ דְחַמְתִּיהָ וְדָלָא חֲמַתִּיהָ דְבַעֲרַתִּיהָ וְדָלָא בְעֲרַתִּיהָ לְבַטֵּל וְלִהוּי הַפְּקָר כַּעֲפָרָא דְאַרְעָא:

כל חמץ ושאר שיש ברשותי, שראיתיו ושלא ראיתיו, שבערתיו ושלא בערתיו - יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ.

פסח ע"ד

קדש

מוזגים כוס ראשון, נוטלו בשתי ידיו, מחזיקו ביד ימינו ומקדש.

בשבת מתחילין כאן:

בלחש - ויהי ערב ויהי בקר:
יום הששי:

וַיְכַלֵּנוּ השמים והארץ וכל צבאם:

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:
וַיְבָרַךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ כִּי בּו שַׁבַּת מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

סְבְרֵי מְרַנֵּן וְרַבֵּנֵן וְרַבּוֹתַי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו.
וַתִּתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שבתות למנוחה ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׂוֹן. אֶת יוֹם (לשבת השבת הזה ואת יום):
חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חַרוּתֵנוּ (לשבת באהבה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זָכָר לִיצִיאַת מִצְרַיִם.

כִּי בָנוּ בַחֲרַתְּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשַׁתְּ מִכָּל הָעַמִּים. (לשבת ושבת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ (לשבת באהבה וברצון) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ (לשבת השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִים:

לשחל יו"ט במוצאי שבת מקדשין לפי סדר יקנה"ז, דהיינו יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל.
בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ. בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בֵּין קֹדֶשׁ שַׁבַּת לְקֹדֶשׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלְתָּ. וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשִּׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה קִדְּשַׁתְּ. הַבְּדִלְתָּ וְקִדְּשַׁתְּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְּשַׁתְּךָ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחֲחִינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנֵי הַזֶּה:

שותים בהסבת שמאל

פסח ע"ד

ורחץ

מביאים לבעל הבית מים ונוטל ידיו, ואינו מברך

כרפס

נוטל מן הכרפס פחות מכזית, טובלו במי מלח או בחומץ ומברך (מתכון לפטור בברכה זו גם את המרור)
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה אוֹכֵל בְּלֵי הַסֶּבֶה וְנוֹתֵן לַמְּסוּבִים

יחץ

מחלק את המצה האמצעית לשני חלקים, עוטף את החלק הגדול במפה ומצפינו לאפיקומן, ומחזיר את החלק הקטן לבין שתי המצות השלמות.

מגיד

מגביה את הקערה עם המצות, וראה בידו על המצה הפרוסה שבין שתי השלמות ומתחיל לומר את ההגדה בשמחה ובקול רם.

הא לחמא עניא

די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים.
כל-דכפין ייתי ויכול, כל-דצריך ייתי ויפסח.
השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל.
השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין. מוזגים לו כוס שני, ומסלקים את הקערה, כאילו כבר אכלו כדי שיראו התינוקות וישאלו: וכאן הבן שואל.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות,

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה בלוי מצה.
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור.
שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים.
שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין, הלילה הזה כולנו מסובין.

”פל-דכפין ייתי ויכול...” קשישים במדינת ישראל מתחת לקו העוני מאת: ירדן כחלון ודניאל סוויסה כיתה י"ב.

חג הפסח מסמל עבור העם היהודי את האחדות, השותפות בינינו והכבוד שאנו רוחשים אחד לשנייה. לאורך שנים, מאז קום המדינה ואף קודם לכן אנו מחנכים ופועלים לטובת בני עמנו ומנסים לקדם את המדינה והחברה שלנו למקום טוב יותר. בני המשפחה יושבים בליל בסדר סביב לשולחן, קוראים בהגדה וסועדים יחד. בראש השולחן יושבים לרוב הסבים והסבתות שלנו, עבורנו הם היסוד של שולחן הסדר המשפחתי, הם מייצגים את הערכים במשפחה. דווקא בחג משפחתי זה, כאשר הסבים והסבתות שלנו נמצאים קרוב אלינו, עלינו לזכור את הקשישים החיים בקרבנו ומצבם אינו פשוט וקל, כלל ועיקר.

בשנת 2018 21.7% מהקשישים בישראל נמצאים מתחת לקו העוני, מדובר בשיעור עוני הקשישים הגבוה ביותר בקרב המדינות המפותחות. נתון קשה נוסף הוא ששיעור העוני של הקשישים בישראל לפני תשלומי רווחה ומיסים (קצבת זקנה השלמת הכנסה וכו') הוא הנמוך ביותר בקרב המדינות המפותחות ועמד על קצת יותר מ- 50% מן המשכורת הממוצעת במשק. לשם השוואה, הנתון המקביל ברוב המדינות נע בין 60%-80%. אנחנו מבקשים להעלות שתי שאלות מרכזיות: מי אחראי למצב הקיים? וכיצד ניתן לשפר את המצב כך שקשישים לא יחיו בעוני?

עבודת החקר באזרחות כללה חיפוש אחר מקור הבעיה - מדוע נפגעות הזכויות החברתיות של הקשישים בישראל. הרי המדינה התחייבה לאפשר לאזרחיה רמת חיים נאותה. מצאנו כי האחריות היא כפולה: רשויות המדינה - הממשלה, משרד הרווחה, ביטוח לאומי - אחראים למצב העוני בקרב קשישים. אך גם אנחנו - השותפים בחברה הישראלית - אחראים למצב הנוכחי, לא פחות מאשר המדינה. לדוגמא: בעלי עסק פרטי לא ייקחו אדם שעבר את גיל הפנסיה לעבודה או שישלמו לו משכורת מינימום. התפישה החברתית שלנו היא שאדם מעל גיל הפנסיה אין בו תועלת לשוק העבודה.

וכך אנו החברה גורמים נזק נוסף לקשישים אשר עברו את גיל הפנסיה אך יכולים ורוצים לתרום לחברה, לא להוות עול על המדינה ולעבוד. מעבר לכך, גילינו כי גם כאשר התפקוד של האדם המבוגר הוא תקין ומצבו הרפואי אינו מונע ממנו לעבוד אנחנו, החברה הישראלית מונעים ממנו עבודה וקיום בכבוד. חשוב להבין כי אדם שעבר את גיל הפנסיה יכול עדיין לחסוך לגיל בו הוא יהיה קשיש ולא יוכל לעבוד. הכסף שיחסוך יאפשר לו בערוב ימיו חיים ראויים.

מחשבות ומעשים משפיעים על המציאות - אנחנו כפרטים וכקבוצה תרמנו ליצירת בעיה חברתית הפוגעת לא רק בשוק העבודה, אלא בזכויות האדם הקשיש. אלפי קשישים יכולים לעבוד ולתרום לחברה בתשלום מיסים לדוגמא. הפתרון בידיים שלנו, כאשר נהיה מודעים למצבם החברתי והכלכלי, לא נשפוט אותם ע"פ גילם, אלא על פי יכולותם. המטרה שלנו כאזרחים היא להשיג שוויון מלא לקשישים בשוק העבודה ובחברה ככלל.

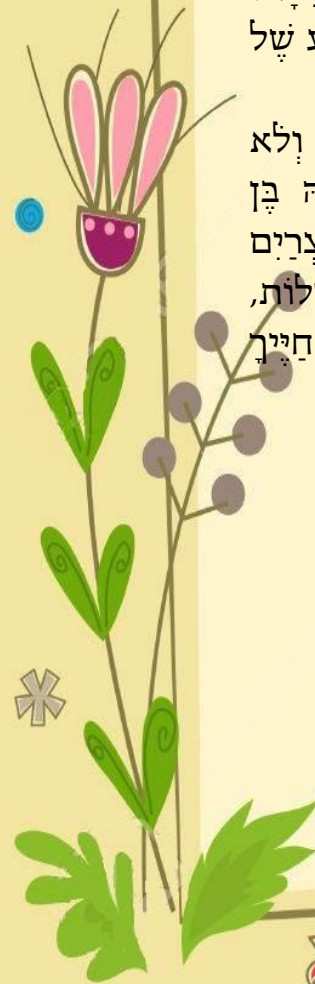
פסח ע"ד

מחזירים את הקערה למקומה, מגלה את המצות ואומר
עֲבָדִים הָיינו לַפְרֹעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ
מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְוֹעַ נְטוּיָה וְאָלוּ לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ
מִשְׁעֶבְדִים הָיינו לַפְרֹעָה בְּמִצְרַיִם, וְאִפִּילוּ כָּלנוּ חֲכָמִים
כָּלנוּ נְבוֹנִים כָּלנוּ זְקֵנִים כָּלנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה
עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכָל הַמְרֵבָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת
מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁבַּח:

מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּרְבִי יְהוֹשֻׁעַ וּרְבִי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
וּרְבִי עֲקִיבָא וּרְבִי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְרַק, וְהָיוּ
מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ
תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל
שַׁחֲרִית:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הָרִי אָנִי כְּבֵן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא
זְכִיתִי שֶׁתֹּאמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלַּיְלוֹת, עַד שֶׁדַּרְשָׁה בֶּן
זוּמָא, שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלַּיְלוֹת,
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ
לְהֵבִיא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ:

Let My Women Go סרבנות גט במדינת ישראל

מאת: נועה מלכה, ליהי, אייל, גיל ולינוי כיתה י"ב5.

במסגרת העבודה שלנו באזרחות, בחרנו לחקור את נושא סרבנות הגט במדינת ישראל ולבדוק אילו זכויות נפגעות, לנסות להבין מדוע מדינת ישראל נוהגת כך והאם יש ביכולתנו כאזרחים ואזרחיות לשנות את המצב.

סרבנות גט היא תופעה בה הגבר מסרב להעניק גט לאישה והתהליך אורך זמן רב. במסמך שהוגש לוועדת הכנסת למעמד האישה בשנת 2011 נאמר כי אחת הבעיות היא תפיסות שונות בנוגע למושג הנזכר למעלה והעדר הגדרת זמנים.¹ סרבנות גט היא פעולה המשמשת את אחד הצדדים, לטענת הגופים הפועלים למען המסורבות גט², המבקשת לכפות על הצד האחר ויתורים שונים בנוגע להחזקת הילדים, רכוש ומזונות. כפיית רצונך על האחר על ידי סירוב להעניק גט, היא פגיעה בוטה בחירות האדם ובכבוד האדם.

במסגרת העבודה ראינו את רחל עזריה חברת כנסת מסיעת "כולנו", אשר ניהלה בין השם 2004-2007 את ארגון "מבוי סתום", המסייע למסורבות גט בהתמודדות עם בתי הדין הרבניים. אחת השאלות המרכזיות שהפנו אליה הייתה מה הפתרון לדעתה לתופעת "סרבנות גט".

בתגובה היא אמרה לנו- "אני חושבת שהפתרון הוא לקחת מבין הדין הרבני את כל הסמכות לעסוק בדברים אחרים ושרק יתנו גט. אני רוצה להפר את הסכם הסטטוס קוו. אני ניסיתי להשאיר את הסטטוס קוו, לתת עוד כסף לבית הדין. גם החרדים מנסים לשנות את הסכם הסטטוס קוו, גם נשים חרדיות סובלות מבית הדין הרבני איכשהו, והיה פעם ניסיון - אמרו שיבטלו את מירוץ הסמכויות, ובתמורה בית הדין הרבני

¹ סרבנות גט, הוועדה מעמד האישה, עמ': 2

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03037.pdf>

² הכתיבה בלשון נקבה למרות שגם גברים רבים נחשבים מסורבי גט.

יקבל סמכות בוררות, עכשיו החרדים מנסים לקבל את סמכות הבוררות בלי לבטל את מרוץ הסמכויות - מרוץ הסמכויות זה שאפשר לבחור אם ללכת לבית הדין הרבני או לבית משפט לענייני משפחה ואז כולם ממהרים לתפוס את הסמכות ללכת לבית משפט שהוא יותר טוב להם.

רחל עזריה, כחברת כנסת, פועלת בקרב הרשויות במטרה להביא לשינוי. החוק מעניק לבית הדין הרבניים את הסמכות לחייב את הצד המסרב להעניק גט ואף להטיל סנקציות ועונשים. אולם, אין הם מביאים את סמכותם וכוחם לידי ביצוע. סמכות זו ניתנה להם על ידי המדינה ובכוח חוק ומבטת את האופי היהודי של מדינת ישראל. עלינו לזכור כי מדובר "בעסקת חבילה" - אנחנו מבקשים לשמור על מנהגים ומסורת יהודיים במרחב היהודי וחשוב לנו מאוד להתחתן בטקס דתי ובהסכמת הרבנות. קבלתנו את סמכות הרבנות בענייני נישואין טומנת בחובה גם את הסכמתנו לסמכותם בתחום הגירושים. אנחנו חושבים וחושבות כי המדינה צריכה להתערב בנעשה במוסד הרבנות ולצמצם את כוחם וסמכותם בנושא נישואים וגירושים, מאחר והם לא פועלים לטובת העם. אותו העם שנתן להם את הסמכות והכוח לשלוט ומעוניין לשמור על אופי יהודי במרחב הציבורי, אך מעוניין באותה העת, לשמור על חירות וכבוד האדם. הכתבה הנוכחית נועדה להביא בפניכם את הבעיה ולהעלות את המודעות שלנו לתופעה ההולכת וגדלה. המודעות מביאה לפעולה, אם בהפגנה, בעצומה או בקלפי. יש נושאים רבים ומשמעותיים כמו אופייה היהודי מול אופייה הדמוקרטי של המדינה והחברה הישראלית. נושאים אלו עומדים בליבה של הזהות הישראלית-יהודית, וחשוב שניתן עליהם את הדעת. קל וחומר, אם הנושא נוגע לזכויות אדם וכבוד האדם - לב ליבה של הדמוקרטיה.

פסח ע"ד

בְּרוּךְ הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא , בְּרוּךְ שָׁנַתְּ תוֹרָה
לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא ,
בְּנֶגֶד אַרְבַּעַה בְּנִים דְּבִרָה תוֹרָה, אֶחָד חֹכֵם, וְאֶחָד רָשָׁע,
וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שָׂאִינוּ יוֹדַע לְשֵׁאוֹל:

חֲכָם מָה הוּא אוֹמֵר, מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים
אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם, וְאַף אֶתָּה אֲמוֹר לוֹ כְּהִלְכוֹת
הַפֶּסַח אֵין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח, אֲפִיקוֹמִין:

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר, מָה הָעֵבֻדָּה הַזֹּאת לָכֶם, לָכֶם
וְלֹא לוֹ, וְלִפִּי שְׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֹּלֵל כְּפַר בְּעֶקֶר, וְאַף
אֶתָּה הַקְהֵה אֶת שְׁנָיו וְאָמַר לוֹ, בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי
בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם, לִי וְלֹא לוֹ, אֵלּוּ הָיָה שֵׁם לֹא הָיָה נִגְאָל:

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר, מָה זֹאת, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֻזֶק יָד
הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

וְשָׂאִינוּ יוֹדַע לְשֵׁאוֹל אֶת פֶּתַח לוֹ, שְׁנֹאֲמַר,
וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי
בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם:

יְכוֹל מֵרֵאשׁ חֹדֶשׁ, תִּלְמוּד לּוֹמֵר בַּיּוֹם הַהוּא , אֵי בַּיּוֹם
הַהוּא יְכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם, תִּלְמוּד לּוֹמֵר בְּעֵבוֹר זֶה, בְּעֵבוֹר זֶה
לֹא אִמְרָתִי אֵלּא בְּשַׁעָה שֵׁישׁ מִצָּה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ:

על ארבע בנות לא דיברה התורה.

מאת: בר זכות, שחר, אורי, רוני ולידור כיתה י"ב
אנחנו רוצות להביא בפניכם ארבע נשים פורצות דרך בתחומן. אנחנו כתבנו את עבודתנו על ההבניה החברתית של בנות בבית הספר, המוכוונות על ידי גורמים שונים למסלולים שאינם עוסקים במדע ומתמטיקה. בבחירה של ארבע נשים מדעניות אחנו רוצות להזכיר לכולנו כי נשים שוות לגברים ביכולתן ללמוד ולהגיע להישגים כבירים במדעים מדויקים.

רות ארנון היא אחת מממציאות ומפתחות ה"קופקסון" - תרופה לטרשת נפוצה, ואחד מהגילויים הישראלים החשובים ביותר בתחום הרפואה ב-20 השנים האחרונות. עוד לפני פיתוחה של התרופה, הייתה רות מהחוקרות המובילות בעולם האקדמיה ישראלי.

עדה יונת התפרסמה בעבודתה הפורצת דרך בתחום פענוח המבנה המרחבי של הריבוזום (בתא) באמצעות קרני לייזר. בשנת 2009 הוענק לה פרס נובל לכימיה על תרומתה לחקר פעולות התא.

מארי קירי - מדענית ממוצא פולני. זכתה בפרס נובל לפיזיקה לשנת 1903 "בזכות המחקר על תופעת הקרינה" ופרס נובל לכימיה לשנת 1911 "על גילוי הרדיום והפולוניום [יסודות בטבלת היסודות הכימיים] ועל חקר הרדיום".

ולנטינה טרשקובה - היא האישה הראשונה שאי פעם הגיעה לחלל ובזכות תצלומי החלל שלה גילו שיש שכבה נוספת באטמוספירה שלא ידעו עליה קודם. בנוסף לכך, ב-1963 ולנטינה צברה יותר שעות בחלל מכל האסטרונאוטים של נאס"א ביחד (נכון לאותה שנה).

פסח ע"ד

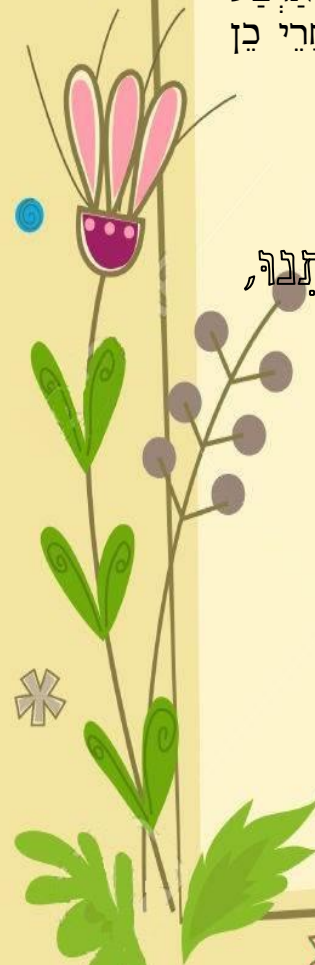

מִתְחִלָּה עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשָׁיו קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבוּדָתוֹ, שְׁנֹאֲמַר, וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּעֵבֶר הִנְהָר יֹשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, תָּרַח אָבִי אֲבָרָהָם וְאָבִי נַחֲוֹר, וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְאָקַח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבָרָהָם מֵעֵבֶר הִנְהָר וְאוֹלָךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאֲרָבָה אֶת זֶרְעוֹ, וְאֶתָּן לוֹ אֶת יִצְחָק, וְאֶתָּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו, וְאֶתָּן לְעֵשָׂו אֶת הָר שֶׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם:

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת כְּמָה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שְׁנֹאֲמַר, וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תִּדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרָי כֵּן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל:

מכסה את המצות, מגביה את הכוס ואומר

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ,
שֶׁלֹּא אֶחָד בְּלִבָּד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ,
אֶלֶּא שְׁבָכֵל דוֹר וָדוֹר
עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילָנוּ מִיָּדָם:

"להיות עם חופשי בארצנו?" – שוויון וחירות במדינת ישראל 2018

מאת: גיא עמיר, פאסקל סהואני ומאור שימשילשוילי כיתה י"ב3.

אנו תלמידי כיתה יב³ נמצאים בימים אלה בעבודה אינטנסיבית על מטלת הביצוע באזרחות. בחרנו לבדוק את נושא הגזענות כלפי בני העדה האתיופית בישראל.

לאחר כתיבת המבוא וסקירת הספרות גילינו שהאפליה כלפי העדה האתיופית עדיין קיימת. למרות שהנושא נמצא בכותרות והתקיימו ישיבות בכנסת בנושא והמדינה התחייבה לטפל בו, האפליה כנגד חברי וחברות הקהילה עדיין מתרחשת, הן במוסדות המדינה והן אצל האזרחים עצמם.

לפני חודש, בפברואר 2018, זוג מבני הקהילה האתיופית הזמינו טיפול זוגי וארוחת בוקר במלון בו התארחו. כאשר הגיעו לספא נתקלו בעובדת שסירבה לתת להם שירות, לטענתה: "אני לא נוגעת בערבים ואתיופים". קשה לנו לתאר במילים את הרגשות והתחושות שעלו אצל בני הזוג הנזכרים כאן. אנו כתלמידים ותלמידות בכיתה י"ב מזדעזעים נוכח המחשבה כי עדיין קיימת פגיעה על רקע גזעי, בישראל של שנת 2018. חשבנו כי הדבר שמור לתקופות אפלות בהיסטוריה.

כשאנו חושבים על מהותו של חג הפסח- חג החירות – אנחנו מבקשים לתאר את הפגיעה בחירותו של יוצא אתיופיה שנתקל במקומות רבים בדחיה ובאפליה על רקע צבע עורו.

עם ישראל נולד כעם המייחל לחירות ומקווה לשוב לארצו כעם בן חורין. גם במגילת העצמאות מציגה מדינת ישראל רצון לקיים מדינה שבה כל אזרחיה שווים ללא הבדל דת, גזע ומין ותעניק לאזרחיה חופש דת, לשון, מצפון, חינוך ותרבות.

כל זמן, שחיים בקרבנו אזרחים שאינם חשים חופשיים ושווים מסיבות שונות, קשה לומר שאפשר לחגוג את חג החירות באופן מלא.

אם יש אדם שלא מקבל יחס שוויוני מהחברה בשל צבע עורו- בקבלה למקומות עבודה, בקבלה לבתי הספר, ביחס מגורמי האכיפה, ברחוב ובמקומות הבילוי. אנחנו צריכים להמשיך לשאוף להיות עם חופשי בארצו ולקיים את חג החירות כך שכל אדם באשר הוא יוכל לחגוג את החופש שלו.

חג חירות שמח!

פסח ע"ד

צֵא וּלְמַד מֶה בְּקֶשׁ לְבֶן הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ,
שְׁפָרְעָה לֹא גָזַר אֱלֹא עַל הַזְּכָרִים וּלְבֶן בְּקֶשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל
שְׁנֵאמַר:

אֲרָמִי אָבִד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה וַיִּגֵּר שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט, וַיְהִי שָׁם
לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וְרַב:

וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה - אָנוּס עַל פִּי הַדְּבֹר:

וַיִּגֵּר שָׁם - מִלְּמִד שֶׁלֹּא יֵרֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם
אֱלֹא לְגוֹר שָׁם, שְׁנֵאמַר, וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲה לְגוֹר בְּאֶרֶץ בְּאֵנוּ
כִּי אֵין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ כִּי כֶבֶד הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן,
וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

בְּמַתִּי מֵעֵט - כְּמָה שְׁנֵאמַר, בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ
מִצְרַיִמָּה וְעַתָּה שְׁמַךְ ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרוֹב:

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי - מִלְּמִד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם:

גָּדוֹל עֲצוּם - כְּמָה שְׁנֵאמַר, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ
וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם:

וְרַב - כְּמָה שְׁנֵאמַר, רַבְּבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ וַתִּרְבֵּי
וַתִּגְדְּלִי וַתְּבוֹאֵי בְעַדֵּי עַדֵּי שְׁדִים נְכוֹנוּ וַשְׁעָרְךָ צֶמַח וְאֵת
עָרוֹם וְעָרִיחָה:

וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ,

וְאֹמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי וְאֹמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ

חַיִּי:

”האח הגדול עינו פקוהה” (ג'ורג' אורוול, "1984")

הפייסבוק וגבולות חופש הביטוי

מאת: טל הירש ועדן אלון כיתה י"ב5.

בשנים האחרונות אנו רואות עליה בכמות ההסתה ברשתות החברתיות, בעקבות מספר מקרים שנחשפנו אליהם. מקרה מפורסם מהעת האחרונה היה פרסום הסרטונים אודות משפחת ראש הממשלה ובני משפחתו. הסרטון אודות אשת ראש הממשלה והקלטת שיחה בינה לבין יועץ התקשורת שלה דאז, הפך בן לילה לויראלי והופץ ברבים. הסרטון הפך לפרודיה מהר מאוד לאחר מכן.

בנוסף, גילינו כי כיום פיגועים המתרחשים בארץ הושפעו מהסתה לרצח בכלי התקשורת ובפייסבוק. דוגמא לכך הוא: פיגוע הדקירה שבוצע על ידי המחבל פאדי עלון בן ה-19 והסרטון המזעזע שעלה לרשת הקורא להמשך הרג יהודים ולתחילתה של האינתיפאדה השלישית.

המקרים הללו, למרות שונותם, מראים כי למילים יש כוח רב ויש ביכולתן להניע לכדי פעולה. הסתה לפגיעה באדם אחר או פגיעה בשמו הטוב ובכבודו מהווים פגיעה בזכויות האדם הבסיסיות.

בתום כתיבת העבודה באזרחות מצאנו כי יש צורך בפיקוח והגבלה של הפוסטים המתפרסמים בפייסבוק, אך עם זאת אנו מבינות את החשיבות במתן חופש הביטוי לקיומה של חברה דמוקרטית. ראש הממשלה טען כי הסרטונים נועדו לפגוע בו ובבני משפחתו. ייתכן. אנחנו חושבות כי אם לא יינתן לנו החופש להביע ביקורת לא נוכל לקיים את העיקרון הדמוקרטי החשוב של שלטון העם. זוהי הדרך שלנו להשפיע על הקורה במדינה שלנו, היקרה לליבנו.

יצאנו לבדוק בסקר את דעתם של אנשים כלפי ההסתה בפייסבוק בתקווה למצוא פתרון ולצמצם את גודל ההסתה. מדוע כיוונו את דעתנו לפייסבוק? מאחר וזהו הכלי שנמצא בשימוש יומי של כולנו והדעות בו מתפרסמות במהירות ובתפוצה רחבה. כולנו, קטנות כגדולות, חשופות

לפייסבוק

ולדברים הנאמרים בו. אחת השאלות ששאלנו הייתה: האם נחשפת למקרה של פוסט/ תמונה/ סרטון שהיית מגדירה כדבר מסית? כ- 60% מהנשאלים טענו כי אכן נחשפו. אף על פי כן, רוב האנשים יעדיפו לקחת את הסיכון בחשיפה לדברי הסתה או להיסחף אחר הסתה, בתנאי שימשיכו להיות חופשיים להביע את דעתם במדיה החברתית.

עם זאת לטענתנו אפשר לקיים את שניהם, גם לאפשר חופש ביטוי וגם לשמור על ביטחון המשתמשים. אחת מהדרכים לקיום איזון זה היא אפשרות הדיווח בפייסבוק. כאשר אתה נתקל בפוסט גזעני/מסית אתה יכול לדווח על כך למנהלי פייסבוק שיסירו את הפוסט ובמידת הצורך אף יסגרו את חשבון המשתמש. למרות זאת ולמרות ההתנגדות הרבה והחשש מפני הסתה, כשליש מהמשתתפים בסקר מרגישים כי הדיווח למנהלי פייסבוק על פוסטים מסיתים/גזענים לא יעזור.

ישנם מספר פתרונות אפשריים למציאת האיזון בין חופש הביטוי והסתה בפייסבוק: להעניק סמכויות אכיפה נוספות לרשויות המדינה, חקיקת חוקים מגבילים על חופש הביטוי ברשת וחינוך בבתי הספר לרשת נקייה מאלימות מילולית.

אך לדעתנו הפתרון הטוב ביותר למציאת האיזון הוא צמצום התערבות המדינה והקמת ארגון אזרחי שתפקידו להגביל פוסטים ועמודים גזענים על מנת להגן על המשתמשים בפייסבוק. בחרנו למתן את התערבות המדינה עקב חשש שלממשלה יהיה יותר מדי כוח והיא תשתמש בו לרעה ותפגע בחופש הביטוי ותגביל תכנים שכן יש לפרסם על מנת לקדם אינטרסים אישיים של המדינה ואנשי הציבור. לעומת זאת, התארגנות אזרחית היא ביטוי לכוח שיש לנו כאזרחים לנהל את עצמנו – הרי הסכמנו לכך ותיצור מחויבות מצד כל אדם ואדם לקבוצה כולה. הדבר ייצור פלורליזם וסובלנות.

פסח ע"ד

וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה:
וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן
יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל
שׁוֹנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ:
וַיַּעֲנוּנוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּשְׁיֵמוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנוּתוֹ
בְּסַבְלוֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֶת פֶּתֶם וְאֶת רַעַמְסֵס:
וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:

וַנִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת
עֲנִינוּ וְאֶת עֲמָלְנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ:
וַנִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיְהִי בַיָּמִים
הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֶּאֱנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הָעֲבָדָה וַיִּזְעַקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבָדָה:
וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת
נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבְרָהָם אֶת יִצְחָק
וְאֶת יַעֲקֹב:

וַיִּרְא אֶת עֲנִינוּ - זוֹ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּרְא
אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים:
וְאֶת עֲמָלְנוּ - אֵלּוּ הַבְּנִיִם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד
הַיָּאֲרָה תִשְׁלִיכֻהוּ וְכָל הַבַּת תַּחֲיוֹן:
וְאֶת לַחֲצֵנוּ - זוֹ הַדִּחָק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלֶּחֶץ
אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אוֹתָם:

וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם, בְּיַד חֲזָקָה, וּבְזֹרַע נְטוּיָה, וּבַמָּוָא גְּדוֹל,
וּבַאֲתוֹת, וּבַמִּפְתִּיּוֹת:

וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל יְדֵי מִלְּאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שְׂרָף,
וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֶלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצֻמוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהַכִּיתִי כָּל בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעַשֶׂה
שְׁפָטִים אֲנִי ה':

פסח ע"ד

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, אני ולא מלאך,
והביתני כל בכור בארץ מצרים, אני ולא שרף,
ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, אני ולא השליח,
אני ה', אני הוא ולא אחר:

ביד חזקה - זו הדבר. כמה שנאמר, הנה יד ה' הויה במקנך
אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר
כבוד מאד:

ובזרע נטויה - זו החרב. כמה שנאמר, וחרבו שלופה בידו
נטויה על ירושלים:

ובמרא גדול - זו גלוי שכונה. כמה שנאמר, או הנסה
אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באתת
ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים
גדלים ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים לעיניך:

ובאתת - זה המטה. כמה שנאמר, ואת המטה הזה תקח
בידך אשר תעשה בו את האתת:

ובמופתים - זה הדם. כמה שנאמר, ונתתי מופתים בשמים
ובארץ, דם, ואש, ותמרות עשן:

דבר אחר, **ביד חזקה** - שמים, **ובזרע נטויה** - שמים, **ובמרא**
גדול - שמים, **ובאתות** - שמים, **ובמופתים** - שמים:
אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים
במצרים. ואלו הן:

דם, צפרדע, כנים, ערוב, דגור, שחיז,
פרד, ארבה, חשך, מכת בכורות:

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:

דצ"ך עד"ש באח"ב:

מרים מי?

מאת: אודי מזרחי, רכז תנ"ך

מרים, מלבד היותה אחותם הגדולה של משה ואהרן, היתה מנהיגה חשובה בזכות עצמה. עוד בילדותה גילתה תושייה כשהצילה את משה התינוק מגזירת פרעה. כשבגרה, הובילה את שירת הנשים לאחר חציית הים, בימים שעדיין לא עשו מזה עניין כל כך גדול. כשחלתה, המתינו לה שבעה ימים, כיאה למנהיגה בסדר גודל שלה. הנביא מיכה מזכיר אותה ביחד עם משה ואהרן כמנהיגים הגדולים של יציאת מצרים "כִּי הֶעֱלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּמִפִּיֶיךָ עֲבָדִים וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ, אֶת-מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמָרְיָם" (מיכה ו' 4).

היא זכורה לכולנו כ"מרים הנביאה", תואר שנוצר לראשונה בשמות ט"ו 20. גם במדבר י"ב נאמר כי זכתה להתגלות ה'. ובכל זאת, בכל התנ"ך כולו לא נאמר מה היתה נבואתה. כלומר, לא נכתב מה ציווה עליה ה' לומר.

המדרש החז"לי השלים פער זה:

"מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל. וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור. עמד אביה ונשקה על ראשה. אמר לה: בתי נתקיימה נבואתיך. וכיון שהטילוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה: בתי היכן נבואתיך?! והיינו דכתיב "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו" (שמות ב' 4) לידע מה יהא בסוף נבואתה" (תלמוד בבלי, סוטה י"ב ע"ב – י"ג ע"א).

המדרש מספר שמרים הפכה לנביאה עוד בילדותה, טרם הולדת משה. למעשה, היא ניבאה את הולדת אחיה הקטן וחזתה שיהפוך בבוא היום למושיע הגדול שיוציא את ישראל ממצרים. כשנולד משה התרחש משהו לא טבעי. הבית התמלא אורה, ממש כשם שהאור הציף את היקום ביום הראשון. לנוכח זאת, האמין אביה עמרם לנבואתה. לאחר שנאלצו להיפרד ממשה בעטייה של גזירת פרעה, איבד עמרם את אמונו בנבואתה ונזף בה על שהטעתה אותו. אולם היא החזיקה בדבריה וציפתה להתגשמותם.

בהמשך מסופר מדוע נזף עמרם במרים. מסתבר, שעמרם סירב להביא ילדים נוספים לעולם, כיוון שחשש שימותו בגזירת פרעה. "עמד וגירש את אשתו" (שם, י"ב ע"א). אולם מרים, שצפתה את הולדת אחיה משה ואת ייעודו, כעסה על אביה. עמרם שמע בקולה ו"עמד והחזיר את אשתו". לאחר שנולד משה ציפה עמרם שבנו ישרוד, אך לאחר שראה שגם הוא בסכנת חיים, כעס עליה מאוד.

מדוע הוסיפו חז"ל תוספות אלו? כנראה שבימיהם נגזרו גזירות קשות והורים מצאו עצמם בהתלבטות קשה האם להביא ילדים למציאות נוראית. באמצעות המדרש הביעו חכמים את דעתם. גם בתקופת השואה נשאלה שאלה דומה והיו רבנים שפסקו שלא להרות מחשש שילדים ונשים הרות הם הראשוניים שנשלחים להשמדה. לעומתם, היו רבנים שהורו את ההיפך, בהשראת הפסוק "וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ" (שמות א' 12).

עמרם ומרים מתוארים במדרש כהפוכים זה לזו. עמרם מתואר כטיפוס חשדן, שיפוטי, מאמין רק למראה עיניו, עסוק ב"כאן ועכשיו". ואילו מרים מוצגת כנערה אמיצה, הרואה למרחוק מלאת אמונה ותקווה. כולנו, לעיתים, כמו עמרם מאבדים את האופטימיות לנוכח הקשיים, נשברים מהר מדברים שנתפסים בעינינו כגדולים וחמורים. מרים, בעצם נבואתה, מלמדת אותנו שלפעמים יש לראות לטווח הרחוק, להמתין בסבלנות ולא לאבד תקווה.

פסח ע"ד

רבי יוסי הגלילי אומר מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות. במצרים מה הוא אומר, ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר, וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, כמה לקו באצבע עשר מכות, אמור מעתה במצרים לקו עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות: רבי אליעזר אומר, מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות. שנאמר, ישלח בם חרון אפו עברה, וזעם, וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה אחת, וזעם שתיים, וצרה שלש, משלחת מלאכי רעים ארבע, אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות:

רבי עקיבא אומר, מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר, ישלח בם חרון אפו, עברה, וזעם, וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו אחת, עברה שתיים, וזעם שלש, וצרה ארבע, משלחת מלאכי רעים חמש, אמור מעתה, במצרים לקו חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות:

כמה מעלות טובות למקום עלינו:

- אלו הוציאנו ממצרים, ולא עשה בהם שפטים. דינו:
- אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם. דינו:
- אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם. דינו:
- אלו הרג את בכוריהם, ולא נתן לנו את ממונם. דינו:
- אלו נתן לנו את ממונם, ולא קרע לנו את הים. דינו:
- אלו קרע לנו את הים, ולא העבירנו בתוכו בחרבה. דינו:
- אלו העבירנו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרינו בתוכו. דינו:
- אלו שקע צרינו בתוכו, דינו:
- ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה. דינו:

פסח ע"ד

אלו ספּק צַרְכָנוּ בַמִּדְבָר אַרְבָּעִים שָׁנָה,
 וְלֹא הֶאָכִילָנוּ אֶת הַמֶּן.
 דִּינּוֹ: אֱלוֹ הֶאָכִילָנוּ אֶת הַמֶּן, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת.
 דִּינּוֹ: אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת, וְלֹא קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי.
 דִּינּוֹ: אֱלוֹ קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה.
 דִּינּוֹ: אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
 דִּינּוֹ: אֱלוֹ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 וְלֹא בָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה.
 עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמִכְפֹּלֶת לְמָקוֹם עָלֵינוּ,
 שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, וְעָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם,
 וְהָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם, וְנָתַן לָנוּ אֶת מַמּוֹנָם, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,
 וְהִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכּוֹ בַּחֲרָבָה, וְשָׁקַע צְרִינוּ בְּתוֹכּוֹ, וְסַפֵּק צַרְכָנוּ
 בַּמִּדְבָר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהֶאָכִילָנוּ אֶת הַמֶּן, וְנָתַן לָנוּ אֶת
 הַשֶּׁבֶת, וְקָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִכְנִיסָנוּ
 לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל
 עֲוֹנוֹתֵינוּ:

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר כָּל-שָׁלָא אָמַר שְׁלוּשָׁה
 דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ וְאֵלּוּ הֵן:
פֶּסַח מִצֵּה וּמְרוֹר

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָנָם
 עַל שׁוּם מָה?
 עַל שׁוּם שֶׁפֶסַח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם
 שֶׁנֶּאֱמַר:
 וְאִמְרַתֶּם זִבַּח פֶּסַח הוּא לִיהוָה אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד
 הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

פסח ע"ד

מגביה את המצות ואומר

מִצָּה זו שָׁאנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה?
עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ עַד
שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וַיִּגְאֵלם שְׁנֵאמַר:
וַיֹּאפּוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עִגַת מִצּוֹת כִּי לֹא
חָמץ כִּי גָרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם צָדָה לֹא
עָשׂוּ לָהֶם:

מגביה את המרור ואומר

מַרְרֹר זֶה שָׁאנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה?
עַל שׁוּם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּצְרַיִם שְׁנֵאמַר:
וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בַּחֹמֶר וּבַלְּבָנִים וּבְכָל עֲבֹדָה
בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בַּפָּרֶךְ

בְּכָל-דֹּר וְדֹר חִיב אָדָם לְרַאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאִילוֹ
הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם שְׁנֵאמַר:
וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי
בִּצְאוֹתֵי מִמִּצְרַיִם
לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בַּלְבָּד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלֶּא אִף
אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם שְׁנֵאמַר:
וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשֵּׁם לְמַעַן הִבִּיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם

” כי גרים הייתם בארץ מצרים...”

מאת: אביב, דינה, מאיה, תאיר, רוני – י”ב5.

במסגרת עבודתנו באזרחות בחרנו לבדוק את מידת ההשתלבות של ערבים אזרחי ישראל במוסדות המדינה. ההשערה שלנו הייתה כי מספר הערבים במוסדות המדינה הינו נמוך וביקשנו להבין מהיכן נובע הפער. הרי המדינה הבטיחה בהכרזת העצמאות כי הערבים יזכו לייצוג שווה במוסדות המדינה ואנחנו גילינו בעבודתנו כי אין הדבר כך וניסינו להסביר את התופעה.

אחד האנשים שביקשנו לראיין היה בן מיעוטים מן המגזר הבדווי, המשרת במשטרת ישראל. הראיון עם נור ח'ואלד, שוטר במערך הסיור של משטרת ישראל נועד להציג את התחושות של הציבור הערבי שבחר להשתלב במוסדות המדינה. אנחנו סבורים כי היחס של בני המיעוט הערבי אל המדינה כמדינה יהודית הוא אחד הגורמים המכשילים את שילובם.

להלן הראיון:

שמי נור ח'ואלד, ערבי בדואי, תושב שפרעם, בן 20. למדתי בבית ספר קתולי בשפרעם. שיחקתי כדורגל בהפועל בני אעבלין לאחר מכן עברתי לשחק במכבי עירוני קריית אתא ואז בבית”ר קריית אתא. בתקופה זו עבדתי בכמה במסעדות. כיום אני משרת במשטרה כבר שנה וחודשיים באגף המבצעים בתפקיד סייר.

1. מה גרם לך להשתלב במוסדות המדינה היהודית- שם אתה נחשב למיעוט, ולמה דווקא במשטרה?

מה שגרם לי להשתלב במוסדות המדינה קודם כל התרבות שקיבלתי בבית והחינוך שקיבלתי מאבא שלי, שגם הוא שירת בשירותי הביטחון. רכשתי ממנו המון ידע, תכנים וערכים. תמיד לימדו אותי להעריך את כל מה שאני מקבל, ובמדינת ישראל אני מקבל את כל הזכויות שלי ולכן חשוב לי לתרום למדינה בחזרה ולהשתלב. אני מרגיש אזרח נורמטיבי. הרגשתי שייך לחברה הישראלית, מגיל צעיר. הדבר מתבטא לדוגמא בתוכניות בעברית שבהן אני צופה. בנוסף, היו לי חברים יהודים ששיחקו יחד איתם בקבוצות הכדורגל. ככלל כדורגל הוא משחק ”מחבר”: הקבוצה אותה אני אוהד היא מכבי חיפה ועוד כל מיני דברים קטנים שגרמו לי כילד להתחבר יותר לחברה הישראלית.

המדינה שלנו, מדינת ישראל, הצליחה להוכיח לכולם שיש לה מעמד במזרח התיכון למרות שהיא מוקפת באויבים. בעוד שהמזרח התיכון נמצא במצב מתוח עם סיטואציות לא פשוטות ולא שיגרתיות והמון רדיקאליזם, המדינה שלנו הצליחה לשמור על הביטחון של אזרחיה והסדר במדינה. הביטחון בעיניי זה

הדבר החשוב ביותר שמוענק לכל בן אדם על ידי המדינה. לכן, אני מכבד את המדינה, המעניקה לי ביטחון ובנוסף, איכות חיים טובה. בעיני מדינת ישראל מצליחה לצד כל הקושי להעניק גם יחס שווה והוגן לכולם. במדינה מתקיימים דברים בסיסיים שלא מתקיימים במדינות השכנות, למשל דמוקרטיה. לכן חשוב לי להיות חלק ממערך הביטחון המופלא של המדינה ולעזור לה.

לאבא שלי היה חשוב שהילדים שלו יגדלו בחברה שהבטחון הוא השולט בה ולא העבריינים / המחבלים / הטרור / אנשים בעלי דעה קיצונית. אנחנו זכינו לא רק לחיות בחברה שהכותרת שלה היא ביטחון, אלא גם להיות חלק מהביטחון.

מדוע דווקא למשטרה? כשהייתי ילד תמיד חלמתי להיות שוטר, בן דוד שלי גם שוטר וגם אבא שלי היה במערכת. בחיי ובעבודותיי הקודמות נחשפתי לאנשים עבריינים, נרקומנים ואלכוהוליסטים. הרגשתי שאני לא רוצה להיות בקרבת אנשים כאלה. הרגשתי גם שמוטלת עליי החובה למנוע מאנשים להגיע למצבים כאלה בהם הם מסכנים את עצמם, את סביבתם ומפריים את חוקי המדינה.

חשוב לי להיות אזרח לויאלי למדינה, לויאלי לחוק ולמערכת השלטון ואלה המניעים שהובילו אותי לשרת במשטרה. אני מרגיש שיש לי חובה להגן על מי שמגן עליי, ובהחלטתי להתגייס למשטרה, אני מגן על המדינה שלי.

לכן אני חושב שחשוב לקחת חלק ברשויות הביטחון ובכלל החברה הישראלית ולהגן כמה שיותר על מדינת היהודים שצמחה למרות השואה שהייתה, חשוב לזכור שכמו שזה קרה לעם היהודי זה יכול לקרות לכל עם אחר ויש למנוע זאת.

2. איך משפחתך והחברה הקרובה, מגיבים לכך שאתה משתלב במוסדות המדינה?

תמיד ישנם אנשים שמתפלאים ושואלים מדוע אני משרת. אבל רוב מי שמכיר אותי יודע שאני חלק ממשפחה המשרתת את המדינה. לכן, הם למדו לקבל זאת "והתרגלו" לעובדה. אני לא היחיד במשפחה ולכן הדבר היה יותר קל לאנשים לקבל.

3. האם אי פעם חווית מקרה של הפליה/גזענות מחוץ/בתוך למסגרת העבודה? אם כן, מה?

אני אישית לא חוויתי מקרה של גזענות או אפליה בחיי. אבל אין זה אומר שלא נחשפתי לגזענות כלפי אדם אחר. אני חושב שהתנהגות גזענית ומפלה הפכה למעין "הרגל". התנהגות רגילה של אותם בני אדם המתקשים לקבל את השונה. למזלי, אני מוקף באנשים שמכבדים אותי כמו שאני.

4. ספר לי על תהליך קבלתך לעבודה, האם זה שונה מתהליך קבלת היהודים?

התהליך היה שונה רק מבחינת השפה מכיוון שערבית היא שפת האם שלי ולפעמים היה קצת קשה, אבל קיבלתי תמיכה מהמערכת ולמדתי גם את השפה העברית במקביל.

5. האם אתה מרוצה מהעבודה בשירות המדינה והיחס שאתה מקבל מהעובדים האחרים שאתך ומהסביבה?

אני מאוד מרוצה מהעבודה שלי מכיוון שהתגייסתי כדי להוכיח את היכולות שלי ולא התגייסתי עבור אדם אחר. הגיוס למשטרה הוא צעד מאוד משמעותי בשבילי, אשר שינה את חיי לטובה. אני שואף להתקדם בעבודה והצבתי לעצמי המון מטרות אליהן אני שואף במסגרת עבודתי במשטרה. אני מרגיש שהיחס שאני מקבל אינו שונה מהיחס שמקבלים העובדים האחרים שאיתי, מהבחינה הזאת יש שוויון מלא. העובדים שאיתי מתייחסים אליי כרגיל, אני לא מרגיש שונה, להפך, אני מרגיש שייך.

6. האם אתה ממליץ לבני מיעוטים שונים להשתלב גם במוסדות המדינה? אם כן למה? אם לא, למה?

כן. אני קורא לכל בני המיעוטים ללכת ולתרום למדינה. כך הם גם ישקיעו בעצמם. לפי דעתי, אחת מהבעיות בקרב בני המיעוטים ובמיוחד אצלנו היא חוסר השכלה. בורות מביאה למחשבות לא מועילות ולעיתים אף קיצוניות. אני ממליץ לבני המיעוטים ללמוד כמה שיותר כדי לפתח את המוח והמחשבה. אני מרגיש שקיבלתי את רוב הידע שלי מהנסיון שרכשתי בשירות וגם בקורסים שעברתי במסגרת עבודתי במשטרה.

במקום להילחם על המדינה, אפשר לתרום למדינה שכבר קיימת, לפתח אותה לטובת שני הצדדים במדינה וכך גם לגלות את נפלאות המדינה ובכך לנסות ולהקטין את השסע הלאומי.

להגיד שגיוס למשטרה זו גזענות ובגידה זה הכי קל, אבל אני תמיד ממליץ לאנשים להסתכל על זה מפרספקטיבה שונה, להסתכל גם על הצד החיובי: העזרה לזולת, הביטחון שאנו נותנים, והחוקים שאנו אוכפים על מנת שכל האזרחים יוכלו לחיות בריאים ושלמים ללא סכנות.

רשלנות רפואית

מאת: רותם, שחר, תבל, נועה צרויה ואורן כיתה י"ב 5

במסגרת העבודה האזרחית שלנו, בחרנו לעסוק בנושא רשלנות רפואית. רשלנות רפואית פירושה מתן שירותים רפואיים תוך סטייה מרמת הזהירות הסבירה, כאשר סטייה זו גרמה נזק למטופל, שלא היה נגרם אלמלא סטייה זו. למשל: רישום תרופה שאינה מתאימה, בעוד כל רופא סביר לא היה רושם אותה בנסיבות המקרה, וגרימת נזק לחולה עקב נטילתה.

לדברי מבקר המדינה, חלה בישראל עלייה ניכרת ומתמדת בהיקף הדרישות הכספיות והתביעות כנגד המדינה המוגשות לבתי המשפט על מבטחים בגין רשלנות רפואית בישראל.

משרד הבריאות מגדיר רשלנות רפואית כ"מתן שירות רפואי תוך סטייה מרמת זהירות סבירה", והוסיף כי "אין הגדרה של המונח רשלנות רפואית בחוק, אך מדובר בסוג מסוים של רשלנות".

ברמה החוקתית- סעיף 21 לחוק זכויות החולה, קובע את הקמתן של וועדות בדיקה לבדיקת אירוע חריג הנוגע למתן טיפול רפואי, שמטרתן לברר מה אירע לחולה בעת קבלת הטיפול הרפואי, להפיק לקחים, לתקן את הליקויים ולאחר את האחראים להם תוך כדי בדיקה, ואם יש צורך לפתוח בתהליך משמעותי או בהליך אחר. אנחנו בתור אזרחיות המדינה, מבקרות את הנושא תוך דגש על יחס המדינה לגבי בדיקת מקרי הרשלנות והקמת וועדות חקירה בנושא, ובנוסף התייחסנו לבריחה של המדינה מן האחריות בנושא פיצויים ולקיחת אחריות כלפי הנפגעים מרשלנות זו.

במהלך העבודה ראינו אם שנפגעה מרשלנות רפואית ושאלנו אותה על מקרה הרשלנות בהקשר הנושאים בהם עסקנו ואת יחסה של המדינה למקרה זה.

1. ספרי לנו בבקשה מה הקושי הראשון שעלה בדעתך, ברגע שנודע לך שבעקבות טעות של רופא/אדם מהצוות הרפואי, בריאותי נכך שזה עתה נולד נפגעה לכל חייו?

"שאלתי למה זה מגיע לז?" מספרת האם. לא ידעתי מה המסע שאצטרך לעבור ביחד עם המשפחה בעקבות המקרה. לא ידעתי מה הקושי איתו אצטרך להתמודד ואיך זה ישפיע על הילדים האחרים. לא הסבירו לי בזמן הלידה מה הנזק שנגרם כדי שלא אכנס לדיכאון אחרי לידה, נתנו לי לחשוב שהלידה עברה רגיל ושהתינוק בסה"כ נולד פג. הייתי תמימה ולא שאלתי שום שאלה, מוסיפה האם. ניסו להתחמק ממתן הסבר, גם לבעלי אמרו לא לספר לי.

2. אשמח אם תספרי על אירוע הרשלנות.

הגעתי לבית החולים עם ירידת מים בשבוע 32 (שזהו שלב מוקדם יחסית למצב של ירידת מים). בד"כ לאישה שיש ירידת מים אסור לקום, לא ידעתי זאת אז. פנה אליי סטו"ר ואמר שאני צריכה ללכת ולטייל, הייתי מחוברת לאינפוזיה בשלב זה. בזמן הטויל ראתה אותי האחות האחראית/הרופאה שקיבלה אותי ואמרה לי: "למה את מטיילת את צריכה לשבת", וצעקה על הסטו"ר.

הגיע הלילה ולא היה מקום בהמתנה לחדרי לידה אז העלו אותי למחלקת יולדות. היה מאוחר בלילה והכל היה חשוך, הכניסו אותי לחדר בשקט כדי לא להעיר את היולדות האחרות. האחות שקיבלה אותי אמרה שהיא כבר חוזרת אליי אך לא חזרה. כנראה שהיו חילופי משמרות ושכחו אותי. נשארתי ללא אינפוזיה וללא מוניטור. 5 לפנות בוקר בערך קמתי להתפנות וראיתי שאיני מחוברת לכלום, הבחנתי כי יש לי דימום בשתן. הלכתי לאחות כדי לבדוק מה קורה ומה זה אומר, היא שאלה אותי מי את ואמרה לי לחזור בחדר ולשבת על המיטה עד שהיא

מגיעה. חיכיתי הרבה זמן, כמעט שעה, עד שהיא הגיעה לאחר מכן הורידו אותי לחדר לידה שם ישבתי בערך עוד שעה על הכיסאות בהמתנה למיטה עד שתתפנה אחת. כשחיברו אותי למוניטור האחות רצה במהירות לרופאים וברגע אחד היו סביבי מספר אנשים בחלוקים ירוקים, כלומר הרבה רופאים. הם הורידו לי במהירות את התכשיטים, ביקשו את מספר הפלאפון של בעלי ורצו אותי במסדרונות לחדר ניתוח. התעוררתי לאחר כמה שעות, לא נתנו לאף אחד לבקר אותי. התינוק נלקח לבית חולים אחר.

אחת היולדות שאלה אותי: "מזל טוב, מה ילדת?" ואני מתוך שוק עניתי שאני לא יודעת. האחות ביצעה בדיקות לאחר הניתוח, שאלתי אותה מה ילדתי בן או בת כדי לראות ולדעת קצת על מצב התינוק, האחות הסתכלה בקלסר וענתה לא רשום והשליכה את הקלסר קלות על המיטה.

3. אשמח אם תספרי על התהליך מהרגע שהבנת שהייתה רשלנות ועד שהמדינה הכירה בזה (במידה והכירה):

"הרבה שנים!" חלפו הרבה שנים עד שההורים הפנימו והתפנו לתביעה מבחינה נפשית משום שהיה צריך לטפל במצבו של התינוק שעבר הרבה ניתוחים וטיפולים, (רפיוי הילד, פיזיותרפיה, רפיוי בעיסוק, ביקורות ועוד). בעוד שהילד הראשון בבית בעודו בן 2.5. האב לא רצה לתבוע ואמר שיהיה בסדר, זה תהליך ארוך וקשה. האם בגלל מקום העבודה שלה, הדואר, שמעה על מקרים שתבעו בגינם ואנשים הציעו לה להתחיל תהליך תביעה. הם התחילו בתהליכי התביעה ואספו חומרים, בית החולים לא הודה ברשלנות אך הוא הסכים לפצות את המשפחה, התהליך לקח בין שלוש לארבע שנים.

4. למה מצאת את המקרה כמקרה של רשלנות:

הגעתי לבית החולים לקבלת טיפול. הייתי בחדר לידה מחוברת לאינפוזיה ולמוניטור. כאשר העלו אותי למחלקה למעלה, האחות שכחה אותי, ולא חיברה אותה למוניטור ולאינפוזיה, וזו הסיבה למקרה שקרה לי.

5. האם פנית למוסדות המדינה לקבלת סיוע?:

לא, הכל התבצע בין עורך הדין לבית החולים.

6. כיצד נהגה המדינה כלפיכם? והאם העניקה לכם את כל הפיצויים המגיעים לכם?

מבטוח לאומי קיבלנו פיצויים כשהילד היה קטן. באותה תקופה חשבנו שזה מספיק אך לאחר שהוא גדל והראה שיפורים לאחר "שיפצנו אותו", הכוונה לטיפולים וניתוחים, ירדו אחוזי הנכות שלו ואיתם הפיצויים והסיוע שקיבלנו מבטוח לאומי, ואני חושבת שזה לא מוצדק. ההתמודדות היא לא פחות קשה.

7. האם את חושבת שחל שיפור ביחס של המדינה בנוגע לרשלנות הרפואית?: אני חושבת שבמערכת זו של המדינה הדברים מתבססים על פרוטקציות ויחסים קודמים בין אנשים.

8. האל אתה חושבת שאפשר היה למנוע את המקרה?

כן, עם קצת יותר ערנות של הצוות הרפואי.

אנחנו מבקשות לסיים במספר מחשבות שעלו בנו בעקבות הריאיון. במהלך הקריאה בהגדה, נזכרים ועולים נושאים חברתיים ומוסריים שהיוו חלק מההיסטוריה שלנו כעם. אנחנו יודעות לומר כי חג הפסח הוא סמל ליציאת עם ישראל מעבדות לחירות. ברם, תהליך הבנייה של העם היה תהליך ארוך ולא פשוט, במהלכו נוצקו ערכי יסוד של העם דוגמת, ערבות הדדית. במונחים מודרניים שנלמדו בשיעור אזרחות, מדובר בזכויות חברתיות. זכויות המוענקות על ידי המדינה לאזרחיה, כדי שאלו יזכו לרמת חיים נאותה. הכתבה מבקשת לעורר את המודעות שלנו לערכים אליהם התחייבנו כקבוצה ולעודד פעולה כנגד פגיעה בהם.

פסח ע"ד

מכסה את המצות, מגביה את הכוס ואומר בשמחה ובקול רם

לְפִיכֶךָ אֲנַחְנוּ חֲפִיבִים

הוֹצִיאָנוּ	לְהוֹדוֹת לְהֵלֵל לְשַׁבַּח
מֵעֲבֹדוֹת לְחֵרוֹת	לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר
מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה	לְבָרֵךְ לְעֵלָה וּלְקִלָּס
מֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב	לְמִי שֶׁעָשָׂה
וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל	לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ
וּמִשְׁעֶבֶד לְגֵאוּלָּה	אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלֹהִים

וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ

ראוי שיחזיק הכוס בידו בשירת ההלל

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה. הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה:

יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבוֹרָךְ. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

מִמְזֻרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאֵו. מֵהֵלֵל שֵׁם יְהוָה:

רֵם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה. עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

מִי כִּי־הוּדָה אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיהִי לְשַׁבַּת:

הַמְּשַׁפִּילִי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

מְקִימִי מֵעַפָּר דָּל. מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן:

לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים. עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:

מוֹשִׁיבִי עֶקְרַת הַבַּיִת. אִם הַבְּנִים שִׂמְחָה. הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. בַּיֵּת יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֲזוֹ:

הִיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו:

הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס. הִירְדֵן יָסַב לְאַחוֹר:

הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים. גְּבְעוֹת כְּבַנֵּי צֹאן:

מֵה לָךְ הַיָּם כִּי תִנּוּס. הִירְדֵן תִּסָּב לְאַחוֹר:

הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים. גְּבְעוֹת כְּבַנֵּי צֹאן:

מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ. מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב:

הַהִפְכִי הַצּוֹר אַגָּם מַיִם. חִלְמִישׁ לְמַעַיְנֵנוּ מַיִם:

פסח ע"ד

אוחז את הכוס ואומר
ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם
אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים
והגיענו הלילה הזה לאכל בו מצה ומרור
כן יהוה אלהינו ואלהי אבותינו
יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום
שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך
ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים
אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון
ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו
ברוך אתה יהוה גאל ישראל

רחצה

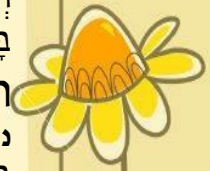
נוטלים את הידיים לסעודה ומברכים על הנטילה
ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו
וצונו על נטילת ידים

מוציא

נוטל בשתי ידיו את המצות ואומר:
ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן
הארץ

מצה

אוחז בידיו את המצה העליונה והפרוסה ומברך
ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו
וצונו על אכילת מצה
נוטל לעצמו ונותן לכל אחד מן המסובים כזית (29 גרם) מן המצה העליונה
וכזית מן הפרוסה (או שכל אחד ואחד לוקח לעצמו כשני זיתים מן המצה
השמורה שלפניו) ואוכלים בהסבת שמאל בלי הפסקה כלל. יזהר שלא
להפסיק בדיבור שאינו לצורך הסדר משעה שנטל ידיו ועד שיגמור אכילת
"כורך".

מה נעשה עם כל החופש הזה?

מאת: אורי ליבנה רכז שכבת י"ב.

דרום אפריקה הייתה מדינת אפרטהייד, בה המיעוט הלבן שלט ברוב השחור, ולא אפשר לו זכויות אדם בסיסיות, בהן הזכות לחירות והזכות להצביע בבחירות דמוקרטיות. בכך מנע מן הרוב השחור את האפשרות לקחת אחריות על חייו שלו.

עם עלייתו של נלסון מנדלה לשלטון וסיום משטר האפרטהייד בשנת 1994, המדינה הפכה לדמוקרטית. בן לילה זכו כל השחורים בחירות. במפתיע- זה לא היה מהלך קל עבור השחורים. כאשר הם היו בחזקת עבדים, היה מי שידאג להם ולו רק מתוך אינטרס לשמור על "רכושו" תקין. מרגע שהם קיבלו את החופש לדאוג לעצמם, כל הזכויות קיבלו מימד של חובות ואולי אפילו נטל. כך למשל כעבדים, אם הם היו חולים, אפשרו להם לא לעבוד והם קיבלו טיפול רפואי. כבני חורין הם לא יכלו להרשות לעצמם להפסיד יום עבודה ולא יכלו לעמוד כלכלית בתשלום לרופא. פתאום החופש המיוחל לא נראה כל כך מבורך וקמו מספר תנועות של שחורים אשר ביקשו לחזור ולהיות עבדים.

בני ישראל עברו בדיוק אותו שלב ביציאת מצרים. כאשר הבינו פתאום את גודל המעמסה של החופש שלהם, בדרכם לארץ ישראל, הם טוענים:
"וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ בְיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשַׁבְּתֵנוּ
עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשֹׁבַע. כִּי הוֹצֵאתֶם אֶתְנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה
לְהַמִּית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעַב?" (שמות ט"ז 3)

בני ישראל מתגעגעים לאוכל הטוב שאכלו במצרים כעבדים, ושואלים את משה למה הוא לקח אותם למות ברעב במדבר?!

האם גם בימינו קיימת תופעה של פחד מפני החירות? האם גם אנחנו יכולים ללקות בה? עד כמה אנחנו באמת רוצים את החופש שלנו, וכמה נוח לנו בחמימות השליטה החיצונית של המדינה, ההורים וה"גרוע מכל"... בית הספר?!

השאלה שאני מבקש להציב מולנו, תלמידים, הורים ומורים, היא: האם שנותינו בבית ספר דומות לתקופת העבדות או לתקופת החירות?

אם מחר ייסגרו כל בתי הספר: האם נמשיך ללמוד בעצמנו? האם נדרוש ונפיק מעצמנו את כל מה שהמורים שלנו דורשים מאיתנו? האם נתאמץ לפגוש ולהתמודד עם מגוון גדול של אנשים?

חופש הוא היכולת ללמוד – עד לא מזמן קבוצות רבות לא יכלו או לא הורשו ללמוד: עניים, נשים, שחורים או קבוצות שונות הודרו מבתי הספר.

חופש הוא יכולת הבחירה – עד לא מזמן תלמידים היו יכולים ללכת רק לבית הספר האזורי שלהם ללא קשר לאיכותו ולנושאי הלימוד שלו.

חופש הוא התפתחות אישית – עד לא מזמן, תוכנית הלימודים ושיטות ההוראה היו מצומצמות ונוקשות. תלמידים היו חייבים ללמוד נושאים מסוימים, להימדד בצורה אחידה ע"י מורים שלימדו בשיטה אחת מסוימת.

בתי הספר של היום פתוחים לכל אדם חפץ. מגוון השיטות והנושאים עצום, דרכי הלמידה שונות, דרכי ההבחנות רבות ובהן גם בתי ספר פתוחים ללא מדידה. כל תלמיד יכול למצוא את מקומו לפי תחומי עניין, סוגי הוראה, ערכים, חברים ושאר מדדים משמעותיים עבורו.

אני מבקש לטעון שבית ספר הוא סמל לחופש: הוא דורש מן הפרט לקחת אחריות על חייו. הוא ההיפך הגמור מן המפלצת הפשיסטית המצטיירת בשירי להקת פינק פלויד. צדק מי שקרא למבחן המסכם של בית הספר – מבחן "בגרות" ולא מבחן ידע או אינטליגנציה. לאדם בן החורין, החופשי באמת, מי שיודע לקחת בשתי ידיים את החירות והאחריות לצמוח ולהתפתח: בחינת הבגרות היא אתגר ולא איום. אדם הלוקח אחריות על חייו יכול גם לבחור שלא לעשות את בחינות הבגרות ולא להיפצע מכך.

תלמידי היקרים- אני מזמין אתכם לא להיבהל מתהליך ומבגרות, לחבק את החירות על שלל אתגריה ולשמוח בה.

פסח ע"ד

מרור

נוטל כזית מרור לעצמו ולכל המסובים, טובלו בחרוסת ומנער כדי שישאר טעם מרירותו.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹדָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר אוֹכְלִים בְּלִי הַסֶּבֶה

כורך

בוצע את המצה התחתונה, ונוטל ממנה כזית וכורך עמה כזית מן המרור-חזרת (טבול בחרוסת או אינו טבול-כפי המנהג), מצה למעלה ומצה למטה ומרור-חזרת באמצע. וכך הוא מחלק למסובים (או שכל אחד מהם נוטל מן המצה השמורה שלפניו וכורך).

אין מברכים על 'כורך' אלא אומרים:

זָכַר לְמִקְדָּשׁ - כְּהִלָּל בֶּן עֲשָׂה הִלָּל בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיְתָה קִיָּים הָיְתָה כּוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד לְקִיָּים מִה שְׁנֵאֵמַר: עַל מִצְוֹת וּמְרִירִים יֵאֲכַלְהוּ: אוֹכְלִים בַּהֲסַבְתָּ שְׂמַאל

שלחן עורך

קודם שמתחילים בסעודה, נוהגים לאכול ביצה במי מלח אוכלים ושותים כברכת ה' אשר נתן. ויזהר שלא ימלא כרסו יותר מדי, כדי שיאכל אחר-כך כזית אפיקומן לתאבון. ראוי להזכיר בסעודה דברי תורה מענין היום.

צפון

בגמר הסעודה מוציא את פרוסת המצה שהצפין בתחילת הסדר לאפיקומן, נוטל כשני זיתים ונותן גם למסובים (או שהם נוטלים מן המצה השמורה שלפניהם) ואוכלים בהסבת שמאל.

ברך

מוזגים כוס שלישי ונוטלים מים אחרונים. שלשה שאכלו כאחד חייבים לזמן. ונוהגים שבליל הסדר בעל הבית מזמן אף אם יש אורח.

פסח ע"ד

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. בְּשׁוֹב יְהוָה אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ
כְּחֻלְמִים:
אֲזַי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אֲזַי יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים:
הַגְּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ. הָיִינוּ שִׁמְחִים:
שׁוֹבָה יְהוָה אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב:
הַזְרָעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ:
הַלֹּךְ יֵלֵךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשָּׁךְ הַזֶּרַע. בֹּא יְבֵא בְרִנָּה. נִשְׂא
אֶלְמָתִיו:

שלושה שאכלו כאחד חיבין בזימון, וכד מזמנין:
המזמן אומר - רבותי נברך:
המסובים עונים - יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:
המזמן חוזר יהי שם וכו':
ברשות מרנן ורבותי נברך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו:
ואומרים המסובים ואח"כ המברך:
ברוך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:
והמזמן חוזר:
מי שלא אכל עונה:
ברוך (אלהינו) ומבורך שמו תמיד לעולם ועד:
ברוך הוא וברוך שמו:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הֲזֵן אֶת הָעוֹלָם
כֻּלּוֹ. בְּטוֹבוֹ בַּחֵן בַּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. הוּא נוֹתֵן לָחֶם לְכֹל בֶּשֶׂר.
כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד. וּבְטוֹבוֹ הַגְּדוֹל תַּמִּיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל יַחְסֹר
לָנוּ מִזֶּזֶן לְעוֹלָם וָעֵד. בְּעֵבוֹר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל. כִּי הוּא אֵל זָן
וּמְפָרֵס לְכֹל וּמְטִיב לְכֹל וּמְכִין מִזֶּזֶן לְכֹל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא.
כְּאָמֹר. פּוֹתַח אֶת יָדְךָ וּמְשַׁבֵּעַ לְכֹל חַי רְצוֹן:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הֲזֵן אֶת הַכֹּל:

פסח ע"ד

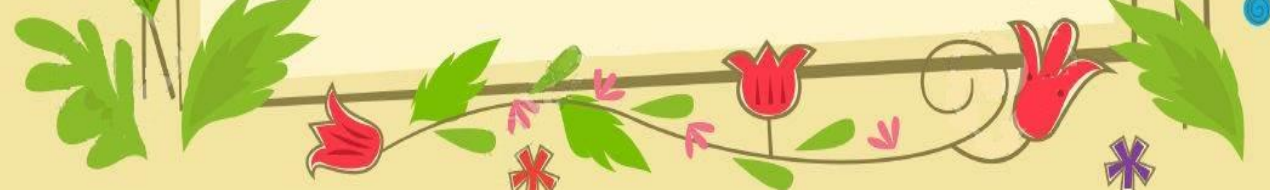
נִוְרָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ
חֻמְדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה. וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים. וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ
בְּבִשְׂרָנוּ. וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלַּמְדָתָנוּ. וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָנוּ. וְעַל
חַיִּים חֵן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָנוּ. וְעַל אֲכִילַת מַזוֹן שֶׁאַתָּה זָן וּמְפָרְס
אוֹתָנוּ תָּמִיד. בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת וּבְכֹל שְׁעָה:
וְעַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ.
יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: כְּכַתוּב. וְאָכַלְתָּ
וְשִׁבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן
לָךְ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמַּזוֹן:

רְחָם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם
עִירְךָ. וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחְךָ.
וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו:
אֱלֹהֵינוּ. אָבִינוּ. רַעֲנוּ זִוְנָנוּ פְּרַנְסָנוּ וְכִלְכַּלְנוּ וְהַרְוִיחָנוּ. וְהַרְוּחַ
לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תִּצְרִיכֵנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֹא לִיְדֵי מַתָּנָה בִּשְׂרָ וְדָם וְלֹא לִיְדֵי הַלְוָאָתָם.
כִּי אִם לִיְדֵךְ הַמְּלָאָה. הַפְּתוּחָה. הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֲבָה. שְׁלֹא
נִבּוֹשׁ וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם וָעֶד:

בשבת אומרים:

רְצָה וְהַחֲלִיצָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ וּבְמִצְוַת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשַּׁבָּת
הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשַׁבַּת בּוֹ וְלִנְוֹחַ
בוֹ בְּאַהֲבָה בְּמִצְוַת רְצוֹנְךָ וּבְרִצּוֹנְךָ הֵנִיחַ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שְׁלֹא תִהְיֶה
צָרָה וְיָגוֹן וְאֲנָחָה בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ וְהִרָאָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירְךָ
וּבְבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדְשֶׁךָ כִּי אַתָּה הוּא בַעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנְּחֻמוֹת:

חירות אל מול חוק - סרבנות מצפון

מאת: נעם, יובל, אורי, דורון ועמית אלעל כיתה י"ב.

מה אם נאמר לכם שבכל אחד מאיתנו יש סרבן קטן? לפני זמן קצר פרסמנו סקר ולא היה ניתן להתעלם מכך שכמעט מחצית מהנשאלים לא היו מתגייסים אלמלא היה חוק גיוס חובה. הם היו מעדיפים ללמוד, לעבוד, "לעשות משהו יותר משמעותי" או חשים כי זה "סתם בזבוז זמן". אך מנגד, כשהצגנו מקרים של סרבני גיוס מטעמי מצפון, דעתם נחשבה כלא לגיטימית. רוב עמדותיהם של הנשאלים היו שליליות.

אז למה עמדות הציבור כלפי סרבני המצפון שליליות כל כך? מה היא סרבנות מצפון?

סרבנות מצפונית הינה מקרה בו אדם נאלץ לבצע הוראת חוק אשר נוגדת את מצפונו ואת אמונתו האישית, האדם מעדיף להעמיד את מצפונו ואמונתו המוסרית בראש גם אם ערכיו עומדים בניגוד לחוק: חוק המחייב אותם לעשות פעולה הנוגדת את השקפתו וערכיו.

עובדה מעניינת שגילינו הינה כי המדינה מאפשרת מתן פטור על בסיס סרבנות מלאה. כלומר, אופי הסירוב הינו אי יכולתו של הפרט עפ"י תפיסתו, להשתתף ולקחת חלק בפעילות צבאית מכל סוג שהיא. לדוגמא פציפיסטים- אשר תפיסת עולמם דוגלת בקידום השלום ובאי אלימות. ולעומת זאת המדינה אינה מאפשרת פטור משירות צבאי על בסיס סרבנות סלקטיבית, כלומר אם הסרבנות הינה ספציפית ומכוונת כנגד פעילות כלשהי (שירות בשטחים וכיו...), והם נשלחים לכלא צבאי. אנו שואלים מדוע יש אבחנה בין חופש מצפונו של האחד לבין האחר? הרי חופש המצפון הינו זכותם של הכלל. ואינו מוגבל למחשבה בלבד. הכרה בחופש המצפון משמעותה הכרה גם בזכות למעשים. או בלשונו של השופט זילברג: "ערובת חופש המצפון אינה מגינה על חירות המחשבה בלבד. דברים שבלב אינם ברי עונשין ואף לא נתונים לסנקציות אחרות, וממילא אין צורך להגן עליהם. מכאן, כי חופש המצפון, אשר המחוקק פרש את חסותו עליו, כולל בהכרח גם פעולות ומעשים, ילידי המצפון, ובלבד שלא יחרגו מתחום "רשות היחיד" של עושיהם. משחרגו מתחומים אלה, שוב הם נתונים, כמו כל פעילות אחרת, לעיניו הפקוחות של החוק".

בחג הפסח אנו חוגגים את יציאת מצרים, את המעבר מעבדות לחירות. סרבני המצפון מבקשים לממש זכות הנגזרת מערך החירות. מבקשים לממש את הזכות לחופש, וחירות המצפון שלהם. מבקשים לציית לצו מצפונם גם אם הציות עומד בניגוד לחוק. אז למה העמדות שליליות כל כך? אנו שופטים, כועסים, ומלגלים על השונה מאיתנו. כל דעה, "הגדרה" השונה משלנו נתפסת כשלילית, כלא לגיטימית. אז השנה כשנשאל בליל הסדר מה נשתנה? נתבונן אל עצמנו. נתבונן ונסה לשנות. נגלה מעט יותר סובלנות כלפי האחר, נפגין יחס מכבד כלפי השונה. נכיר בקשת הדעות בחברה המגוונת שלנו. נקשיב גם אם אין אנו בהכרח מסכימים.

חג חירות שמח!

פסח ע"ד

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר זְכוּרֵנוּ וּפְקוּדוֹנָנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדְּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדוֹשְׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלִיטָה לְטוֹבָה לַחַן וּלְחַסֵּד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה: זְכַרְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפְקוּדָנוּ בּוֹ לְבִרְכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחַנּוּנוּ וְרַחֵם עֲלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עַיְנֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. בּוֹנֵה בְּרַחֲמֵי יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל. אָבִינוּ. מְלַכְנוּ. אֲדִירָנוּ. בּוֹרְאָנוּ. גּוֹאֲלָנוּ. יּוֹצְרָנוּ. קְדוֹשְׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַטוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל שֶׁכֶּל יוֹם וְיוֹם הוּא הַטֵּיב הוּא מְטִיב הוּא יֵיטִיב לָנוּ. הוּא גְמַלְנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ הוּא יְגַמְלָנוּ לְעַד לַחַן וּלְחַסֵּד וּלְרַחֲמִים וּלְרוּחַ. הַצֵּלָה וְהַצִּלְחָה. בְּרַכָּה וְיִשׁוּעָה. נַחֲמָה. פְּרַנְסָה וְכַלְכָּלָה. וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב. וּמְכַל טוֹב לְעוֹלָם אֵל יַחֲסְרָנוּ. אָמֵן:

הֶרְחַמֵּן הוּא יְמַלֵּךְ עֲלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִתְבַּרַךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים. וְיִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְעַד וּלְנֶצֶחַ נְצָחִים. וְיִתְהַדָּר בְּנוֹ לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים:

הֶרְחַמֵּן הוּא יְפַרְנֶסנוּ בְּכָבוֹד:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבֵּר עֲלֵנוּ מֵעַל צָוָארֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוּמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרַכָּה מְרַבָּה בְּפִיֹת הַזֶּה וְעַל שְׁלַחַן זֶה שֶׁאֲכָלְנוּ עָלָיו:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב וּיְבַשֵּׁר לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת:

פסח ע"ד

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת (אָבִי מוֹרִי) בְּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת
(אִמִּי מוֹרְתִי) בְּעֵלַת הַבַּיִת הַזֶּה. אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זֶרְעָם
וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם. (וּאִם סַמּוּךְ עַל שֵׁלחַן עֲצַמוּ יֹאמְרוּ:

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אוֹתִי (וְאָבִי וְאִמִּי) וְאֶשְׁתִּי וְזֶרְעִי וְאֶת כָּל
אֲשֶׁר לִי, אוֹתָנּוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ. כִּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ
אֲבָרְהֵם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכָל מִכָּל. כָּל. כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנּוּ כָּלֵנוּ
יַחַד בְּבִרְכָה שְׁלֵמָה. וְנֹאמֵר אָמֵן:

בְּמָרוֹם יִלְמְדוּ עֲלֵיהֶם וְעֲלֵינוּ זְכוּת שֶׁתְּהֵא לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם.
וְנִשְׂא בִרְכָה מֵאֵת יְהוָה. וְיַצְדֵּקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא חֵן
וְשִׁכְל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

אם הוא אוכל על שלחן אחרים יברך לבעה"ב:

יְהִי רַצוֹן שְׁלֵא יִבוֹשׂ בְּעַל הַבַּיִת בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִכְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא. וְיִצְלַח מְאֹד
בְּכָל נִכְסָיו. וְיִהְיֶה נִכְסָיו וְנִכְסֵינוּ מוֹצֵלְחִים וְקָרוֹבִים לְעִיר. וְאֵל יִשְׁלוֹט שְׁטָן לֹא
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְאֵל יִזְדַּקֵּק לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְפָנֵינוּ שׁוֹם דְּבַר
הַרְהוּר חָטָא וְעִבְרִיָּה וְעוֹן מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

לשבת - הַרְחַמֵּן הוּא יְנַחֵלֵנוּ יוֹם שְׁכָלוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי
הָעוֹלָמִים:

הַרְחַמֵּן הוּא יְנַחֵלֵנוּ יוֹם שְׁכָלוּ טוֹב:

לְיוֹם שְׁכָלוּ אַרְוֶךְ לְיוֹם שְׁצַדִּיקִים יוֹשְׁבֵינַם וְעֵטְרוֹתֵיהֶם
בְּרֵאשִׁיהֶם וְנִהְיִין מִזִּיו הַשְּׁכִינָה וְיִהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם:

הַרְחַמֵּן הוּא יִזְכְּנוּ לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:
מְגִדוֹל יִשׁוּעוֹת מְלָכוֹ וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמִשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד
עוֹלָם:

עֵשָׂה שְׁלוֹם בְּמָרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל
יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת יְהוָה קְדוֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:

כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב:

הַדּוֹד לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ:

פּוֹתַח אֶת יָדָיו וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רַצוֹן:

בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְיִהְיֶה יְהוָה מְבֹטָחוֹ:

נַעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעְזֵב וְזֶרְעוֹ מְבַקֵּשׁ
לֶחֶם:

יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

פסח ע"ד

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן
שׁוֹתִים בְּהַסְבֵּת שְׂמַאל

מוזגים כוסו של אליהו, פותחים את הדלת ואומרים (ויש שנוהגים לומר בעמידה):

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ
וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ:
כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נֹדָדוֹ הַשָּׁמַי:
שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם זַעַמְךָ וְחֲרוֹן אַפְּךָ יִשִּׁיגֵם
תִּרְדֹּף בְּאֵף וְתִשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמַי יְיָ

הלל מוזגים כוס רביעי וגומרים עליו את ההלל

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ. כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד. עַל חֲסִדְךָ עַל
אַמְתְּךָ:

לְמַה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם. אֵיךָ נָא אֱלֹהֵיהֶם:
וְאֱלֹהֵינוּ בְּשִׁמִּים. כֹּל אֲשֶׁר חִפֵּץ עָשָׂה:
עֲצֻבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב. מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם:
פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ. עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ:
אָזְנוֹת לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ. אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחִיחוּ:
יָדֵיהֶם וְלֹא יִמְשֹׁן. רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ. לֹא יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם:
כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם. כֹּל אֲשֶׁר בְּטַח בָּהֶם:
יִשְׂרָאֵל בְּטַח בִּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:
בַּיִת אֲהָרֵן בְּטַחוֹ בִּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:
יִרְאֵי יְהוָה בְּטַחוֹ בִּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:
יְהוָה זָכְרָנוּ יְבָרֵךְ. יְבָרֵךְ אֶת בַּיִת יִשְׂרָאֵל. יְבָרֵךְ אֶת בַּיִת
אֲהָרֵן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה. הַקְטְנִים עִם הַגְּדֹלִים:
יִסַּף יְהוָה עֲלֵיכֶם. עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם:
בְּרוּכִים אַתֶּם לִיהוָה. עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ:
הַשְּׁמַיִם שְׁמִים לִיהוָה. וְהָאָרֶץ נָתַן לְבַנֵּי אָדָם:
לֹא הִמְתִּים יְהַלְלוּ יְיָ. וְלֹא כָל יוֹרְדֵי דוֹמָה:
וְאַנְחָנוּ נְבָרֵךְ יְיָ. מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:

בריאות בפריפריה

מאת: נועה חיים, נועה עמיאל, מאי ארדיטי ודוד טקלה כיתה י"ב 1.

עבודתנו באזרחות עוסקת בגישה החברתית הכלכלית הנהוגה בישראל – הגישה הסוציאל-דמוקרטית – בתחום שירותי הבריאות. מדינת ישראל התחייבה: "תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין", אולם גילינו כי קיים פער בשירותי הבריאות בין האזורים בארץ. הדבר גורם לפגיעה בזכויות החברתיות של אזרחי ישראל, בערך השוויון החתום בהכרזת העצמאות ובזכותם לחיים וביטחון. כדי להבין טוב יותר במה מתבטא חוסר השוויון בין המרכז לפריפריה בשירותי הבריאות, ערכנו ראיון עם רופא שעובד בבתי חולים בפריפריה. אנו מזמינים אתכם לקרוא על חוויותיו כרופא:

שאלות לד"ר ראובן קידר רופא בכיר בבית החולים כרמל בחיפה. ראשית אנו מודים לך מאוד על היענותך לשאלותינו במסגרת עבודת חקר באזרחות.

לאור כתבות שקראנו בנושא ההבדל בין שירותי הבריאות בין הפריפריה למרכז הבנו כי קיים הבדל משמעותי המשפיע על רמת השרות, בין הפריפריה למרכז. מניסיוןך האם אתה חושב שנתון זה נכון?

כן, לצערי העובדות נכונות. מספר מיטות האשפוז לנפש קטן בהשוואה למרכז. רופאים רבים מעדיפים לעבוד במרכז משום שאפשרות ההשתכרות טובה יותר. זמינות שירותי הרפואה בפריפריה אינה טובה כך שחולים נאלצים להמתין זמן רב לרפואה מקצועית יועצת. גם אם במרכז הזמינות אינה יותר טובה, קיימת רפואה פרטית עם שרותים מפותחים. לרבים במרכז ברור שרפואה טובה נקנית בכסף. רבים לא פונים מראש לרפואה הציבורית.

האם בית החולים בפריפריה משתווה לבית החולים במרכז מבחינת מכשור ומשאבים (כמו מספרי מיטות לעומת מספר חולים מספר רופאים לחולה וכו')? קיים הבדל ניכר. בתי החולים בארץ נמצאים תמיד במצג גרעוני (מוציאים יותר כסף ממה שמכניסים). על מנת לשפר תשתיות המדינה מעודדת את בתי החולים לגייס תרומות באופן שבו על כל שקל מגוייס המדינה תתן שקל נוסף. באופן טבעי, בתי החולים הגדולים מצליחים לגייס יותר תורמים ותרומות וממשיכים להעצים את עצמם ולבנות תשתיות נוספות. המצב מעוות לחלוטין. במקום שהמדינה תהיה ערה לצרכים של הציבור ותשקיע בעצמה בתשתיות, מפילים על בתי החולים את האחריות לגיוס משאבים.

מגדלי אריסון, בניין עופר וכד' לא נבנו בפריפריה. הם נבנו בבתי החולים הגדולים במרכז. שם התורם יכול להאדיר אל עושרו ותרומתו ולחשוף אותה בפני יותר אנשים. באופן זה בתי החולים הגדולים מתחזקים, והקטנים נותרים מאחור עם צורך לנהל מאבק קיומי אמיתי.

גיוס התרומות העצום בבתי החולים הגדולים יצר קרנות הון שיכולות לשם משכורת לרופאים וצוותי רפואה שלא מתקציב ממשלתי/ציבורי. באופן

זה ניתן להעסיק יותר רופאים ולתת שרות יותר טוב ולאפשר גם ליותר רופאים לעסוק במחקר ולקדם את הרפואה. לבתי החולים בפריפריה אין את היכולת הזאת ולכן הצוותים תמיד בתת תקינה ובמאמץ יומיומי לשרוד את ימי העבודה ללא אפשרות להתפתח מעבר לניהול שגרת היום יום.

האם יש אפליה פסולה כאשר מגיעים לבית חולים אנשים בעלי אמצעים?

כן ולא. אנחנו מעניקים שרות מיטבי שוויוני לכולם. בגדול אין אפלייה לטובת בעלי אמצעים. אבל אם יגיע אחד מהתורמים של בית החולים או מישהו מבני משפחתו, טבעי שיקבל יחס מועדף, לפחות מבחינת קדימות וקיצור תורים. הדבר נשמע פסול, אבל נובע ממה שכתבתי בפסקה הקודמת. ברור שמי שתרם כסף להקמת מחלקת אשפוז, שיפוצה או קניית ציוד במליוני דולרים יקבל יחס מועדף (גם א לא ביקש זאת) – זהו מעין הסכם לא כתוב. זו הדרך שלנו לשרוד. למזלנו אין יותר מידי בעלי שררה וממון אצלנו. ראוי לציין כי בעלי האמצעים בוחרים לא פעם את שרותי הרפואה הפרטית ומדלגים על הצורך לפנות לבתי החולים הציבוריים.

דוגמה קטנה שהגיעה לכותרות הייתה שוועד עובדי חברת החשמל היה תורם בקביעות לבית החולים כרמל. כל עובד היה מפריש כסף באופן קבוע ממשכורתו לטובת "תרומה" לבית חולים כרמל. העובדים ידעו שבאופן זה יקבלו יחס מועדף בהגיעם לקבל שרות/טיפול/ניתוח בבית החולים. ואכן במשך תקופה ארוכה, כשהיה מגיע עובד חברת החשמל או מישהו מבני משפחתו לבית החולים היינו מקבלים שיחה מי"ר הוועד לציין שמישהו מגיע וש"נדאג לו" – המסר היה ברור. העניין התפוצץ לאחר חשיפה בתקשורת – לא ברור עד היום מי הפסיד ומי הרוויח מהתהליך הפסול הזה.

האם שר"פ בעיניך זה שרות שצריך לאפשר בבתי חולים, והאם בפריפריה שר"פ הוא משאב רלוונטי לאור החתך הסוציו אקונומי המונמך שם ?

עם כל הרצון שלי לרפואה שוויונית לכולם, צריך להיות מציאותיים. אין שוויון. נקודה. מרגע שקופות החולים מפנות את המבוטחים לקבל שרותי רפואה נוספים בביטוח נוסף (כללית מושלם, מכבי זהב וכו') הרי שאין שוויון. נכון ששרותי הרפואה הבסיסיים הניתנים לכולם ברמה גבוהה וטובה מאד. השרייפ יאפשר קיצור תורים, השארת רופאים בכירים בבית החולים אחר הצהריים ובעיקר אפשרות להשתכרות נוספת לרופאים. הרבה רופאים עובדים בשוק הפרטי כדי להשתכר בצורה הולמת. באופן זה מחוייבותם למערכת הציבורית יורדת. צריך לעודד רופאים להישאר בבתי החולים ולא לברוח לעבודה פרטית.

לו הייתה לך אפשרות לעבוד בבית חולים במרכז האם היית מעדיף לעשות זאת בגלל משאבים גדולים יותר המגיעים לבתי חולים אלה?

אני מניח שכן. הייתי רוצה לעבוד במקום שנותן אפשרויות טובות יותר לי ולמטופלים.

למה בחרת לעבוד בבית חולים בחיפה האם הבחירה לעבוד בבית חולים שאינו מרכזי היא בחירה מקצועית או אחרת?

ראשית הבחירה שלי נעשתה מתוך אהבה למקצוע שבחרתי ולסביבת העבודה. השיקולים הכלכליים לא היו בראש מעיני בבחירת המקצוע, מקום ההתמחות. לאחר הרבה שנים, אני מבין שבהרבה פחות שעות עבודה יכולתי לדאוג יותר טוב לרווחתי האישית ולרווחת בני משפחתי. הפער בין רופאים במרכז אלי מתסכל. למזלי הגדול הסיפוק המקצועי, האתגר והמעמד לו הגעתי ממלאים אותי מידי יום במלאי המוטיבציה הנחוץ לי להמשך העבודה. איננו עסוקים מידי יום בפערים ובהבדלי השכר.

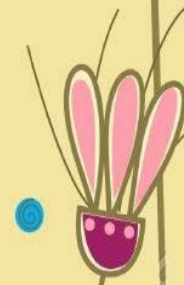
מניסיונך כרופא שעבד במקומות שונים בעולם, האם גם ברחבי העולם יש שוני בין רמת השרות הרפואי הניתנת בבתי חולים במקומות "פריפריים" למקומות מרכזיים ועשירים יותר ?

הפערים הללו קיימים בכל מקום בו הייתי. את תת-ההתמחות עשיתי בטורונטו שבקנדה. גם שם קיים הבדל מהותי ואפילו קיצוני יותר בין רפואה במרכזי הערים הגדולות לרפואה בפריפריה.

תודה רבה!

פסח ע"ד

אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹלֵי תַחֲנוּנָי:
כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי. וּבִימֵי אַקְרָא:
אֶפְפוּנֵי חֲבֵלֵי מוֹת. וּמִצָּרֵי שְׁאוּל מִצְאוּנֵי. צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא:
וּבִשֵׁם יְהוָה אַקְרָא. אָנָּה יְהוָה מַלְטָה נַפְשִׁי:
חֲנוּן יְהוָה וְצַדִּיק. וְאַלְהֵינוּ מֵרַחֵם:
שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה. דְּלוֹתַי וְלִי יִהְיוּשִׁיעַ:
שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנוּחֵיכִי. כִּי יְהוָה גָּמַל עָלַיכִי:
כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמּוֹת. אֶת עֵינַי מִן דַּמְעָה. אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי:
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה. בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:
הָאֵמְנָתִי כִּי אֲדַבֵּר. אֲנִי עֲנִיתִי מְאֹד:
אֲנִי אִמַּרְתִּי בַחֲפוּזִי. כָּל הָאָדָם כֹּזֵב:
מָה אֲשִׁיב לַיהוָה. כָּל תַּגְמוּלוֹהֵי עָלַי:
כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא. וּבִשֵׁם יְהוָה אַקְרָא:
נִדְרֵי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם. נִגְדָה נָא לְכֹל עַמּוֹ:
יִקַּר בְּעֵינַי יְהוָה. הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו:
אָנָּה יְהוָה כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ. אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אִמְתְּךָ פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי:
לְךָ אֲזַבַּח זֶבַח תּוֹדָה. וּבִשֵׁם יְהוָה אַקְרָא:
נִדְרֵי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם. נִגְדָה נָא לְכֹל עַמּוֹ:
בַּחֲצֵרוֹת בֵּית יְהוָה. בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם. הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם. שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים:
כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסִדּוֹ. וְאַמַּת יְהוָה לְעוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב.
יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהְרֹן.
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה.
מִן הַמִּצַּר קִרְאתִי יְהוָה. עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְהוָה:
יְהוָה לִי לֹא אִירָא. מַה יַעֲשֶׂה לִּי אָדָם:
יְהוָה לִי בַעֲזוּרָי. וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי:
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה. מִבִּטָּח בְּאָדָם:

”ומי יידע אם אברהם לא היה שחור?”

מאת: ליאור, בר, הדר, רעות, ניצן ואופק כיתה י"ב 1.

לכל אדם יש זכויות איתן הוא נולד. עם התקרבותנו לחג הפסח שבו עם ישראל יצא מן העבדות שהעבידו אותם המצרים לחירות, נזכור כי החירות היא זכות הטבעית של כל אדם להיות חופשי לעצמו מבלי שאף אדם אחר יתערב או יפגע בזכויותיו.

השנה אנו בנות כיתה י"ב התבקשנו להכין עבודה באזרחות ולהדגים ולהסביר פגיעה חיצונית בולטת בחברה הישראלית. בחרנו באפליה ובגזענות כנגד העדה האתיופית.

במהלך העבודה ראינו את ליאת בוגרת תיכון דרכא רנה קסין, בת העדה האתיופית ורצינו לבדוק אם ישנו פער חברתי בבית ספר או בתחומים שונים בהם היא הרגישה שונה או חשה פגיעה גזענית בעקבות צבע עורה.

הראיון עם ליאת:

האם חווית בחייך אפליה? אם כן, איפה? על ידי מי?

חוויתי גזענות כשהייתי בביה"ס היסודי וילדים היו קוראים לי ולאחותי שחורות בתור מילת גנאי. פעם, כשעבדתי במספרה, לאחר זמן מה גיליתי דרך אפליקציה איך הבוס שלי לשעבר קרא לי בפלאפון וממש הופתעת לגלות שהוא שמר אותי בתור "עובדת מספרה אתיופית" אפילו בלי השם שלי.

מה הייתה תגובתך לאפליה?

במקרה הראשון כשהייתי ביסודי בעיקר הייתי בוכה כי הייתי ילדה קטנה ולא באמת ידעתי איך להתמודד עם זה. במקרה השני בגלל שגיליתי כל כך הרבה זמן אחר כך שככה הוא שמר אותי לא באמת היה לי אכפת מספיק על מנת להגיב על זה.

האם פנית למישהו כדי שיעזור לך נוכח האדם שהפלה אותך?
במקרה הראשון כן אבל לא אני פניתי אלא אמא שלי. היו גורמים בבית הספר שכביכול ניסו לעזור אבל אני לא באמת הרגשתי שזה עזר אי פעם.

האם אי פעם הרגשת 'שונה' בבית ספרנו?

האמת היא שאף פעם לא הרגשתי שונה בבית הספר

האם עשית משהו או השתתפת במחאה או בפעילות כלשהי למען

הקהילה? אם כן, ספרי לנו כך, אם לא מדוע?

אף פעם לא השתתפתי במשהו בשביל הקהילה פשוט כי אני לא מרגישה צורך לצאת ולצעוק סיסמאות, אני מאמינה יותר בדיבורים אמיתיים ופחות במשפטים וסלוגנים שנוח לצעוק. וגם הפגנות תמיד מסתיימות רע.

איזה שינוי את חושבת שצריך לקרות במדינה ובחברה הישראלית כדי שהקהילה האתיופית תרגיש שווה? אני חושבת שאחד השינויים הכי גדולים שצריכים לקרות הוא דווקא בקהילה עצמה.

אני לא חושבת שאין גזענות לחלוטין, אבל אני כן חושבת שהחלק הכי משמעותי בגזענות היא החשיבה של בני הקהילה שמרגישים נחותים ולא קשורים לחברה הישראלית. לדעתי, כמי שמרגישה בנוח בחברה הישראלית ולא אוהבת לחשוב שהכל קורה בגלל גזענות, יותר קל לי להסתדר פה ואני לא מרגישה כאילו כולם נגדי כל הזמן כי אני שחורה, וזה באמת משמעותי. מחשבה יוצרת מציאות וזה מה שאני עושה.

מנקודת ראותה של ליאת ניתן לראות שהיא אכן מצאה את עצמה כחלק מהחברה הישראלית ואף טוענת כי השילוב שלה היה תלוי בה והיא לא הייתה זקוקה לעזרה מן המדינה או מן החברה שתקדם אותה. היא רואה עצמה כשוות זכויות והמקום הנחות והפגוע מקורו בקהילה שרואה עצמה נחותה ושונה. אכן יש גזענות כלפי העדה האתיופית אך כל אדם בוחר האם לראות את עצמו כאדם נחות בקהילה אל מול החברה או כאדם משולב בחברה. לסיכום אנו חושבות שכל אדם באשר הוא צריך לשמור על זכויותיו של האחר ולא לפגוע בזולת או להפלותו. יש להבטיח לכל אדם את הזכות לחופש ולחיים בכבוד. על החברה כולה להיות פלורליסטית ולנהוג בסובלנות.

חג שמח

פסח ע"ד

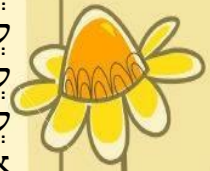
טוב לחסות ביהוה. מבטח בנדיבים:
כל גוים סבבוני. בשם יהוה כי אמילם:
סבוני גם סבבוני. בשם יהוה כי אמילם:
סבוני כדבורים. דעכו כאש קוצים. בשם יהוה כי אמילם:
דחה דחיתני לנפל. ויהוה עזרני:
עזי וזמרת יה. ויהי לי לישועה:
קול רנה וישועה באהלי צדיקים. ימין יהוה עשה חיל:
ימין יהוה רוממה. ימין יהוה עשה חיל:
לא אמות כי אחיה. ואספר מעשי יה:
יסור יסרני יה. ולמות לא נתנני:
פתחו לי שערי צדק. אבא במ אודה יה:
זה השער ליהוה. צדיקים יבאו בו:
אודך כי עניתני. ותהי לי לישועה.
אודך כי עניתני. ותהי לי לישועה.
אבן מאסו הבונים. היתה לראש פנה.
אבן מאסו הבונים. היתה לראש פנה.
מאת יהוה היתה זאת. היא נפלאת בעינינו.
מאת יהוה היתה זאת. היא נפלאת בעינינו.
זה היום עשה יהוה. נגילה ונשמחה בו:
זה היום עשה יהוה. נגילה ונשמחה בו:
אנא יהוה הושיעה נא:
אנא יהוה הושיעה נא:
אנא יהוה הצליחה נא:
אנא יהוה הצליחה נא:
ברוך הבא בשם יהוה. ברכנוכם מבית יהוה:
ברוך הבא בשם יהוה. ברכנוכם מבית יהוה:
אל יהוה ויאר לנו. אסרו חג בעבותים. עד קרנות המזבח:
אל יהוה ויאר לנו. אסרו חג בעבותים. עד קרנות המזבח:
אלי אתה ואודך. אלהי ארוממך:
אלי אתה ואודך. אלהי ארוממך:
הודו ליהוה כי טוב. כי לעולם חסדו:
הודו ליהוה כי טוב. כי לעולם חסדו:

פסח ע"ד

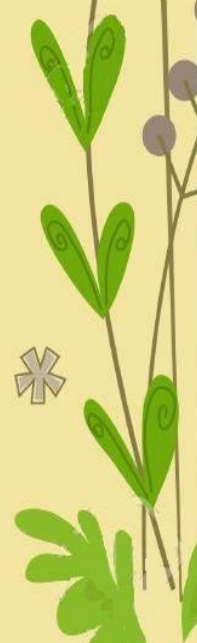
יהללוך יהוה אלהינו על כל מעשיך. וחסידיך צדיקים עושי רצונך. וכל עמך בית ישראל. ברנה יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד. כי לה טוב להודות. ולשמך נאה לזמר. כי מעולם ועד עולם אתה אל: לנהגים לשתות חמש כוסות, שותים כעת את הכוס הרביעית ומוזגים את החמישית.

כי לעולם חסדו:	הודו לי יהוה כי טוב.
כי לעולם חסדו:	הודו לי אלהי האלהים.
כי לעולם חסדו:	הודו לי לאדני האדנים.
כי לעולם חסדו:	לעשה נפלאות גדולות לבדו.
כי לעולם חסדו:	לעשה השמים בתבונה.
כי לעולם חסדו:	לרוקע הארץ על המים.
כי לעולם חסדו:	לעשה אורים גדלים.
כי לעולם חסדו:	את השמש לממשלת ביום.
כי לעולם חסדו:	את הירח וכוכבים לממשלות בלילה.
כי לעולם חסדו:	למכה מצרים בבכוריהם.
כי לעולם חסדו:	ויוצא ישראל מתוכם.
כי לעולם חסדו:	ביד חזקה ובזרוע נטויה.
כי לעולם חסדו:	לגזר ים סוף לגזרים.
כי לעולם חסדו:	והעביר ישראל בתוכו.
כי לעולם חסדו:	ונער פרעה וחילו בים סוף.
כי לעולם חסדו:	למוליך עמו במדבר.
כי לעולם חסדו:	למכה מלכים גדלים.
כי לעולם חסדו:	ויהרג מלכים אדירים.
כי לעולם חסדו:	לסיחון מלך האמרי.
כי לעולם חסדו:	ולעוג מלך הבשן.
כי לעולם חסדו:	ונתן ארצם לנחלה.
כי לעולם חסדו:	נחלה לישראל עבדו.
כי לעולם חסדו:	שבשפלנו זכר לנו.
כי לעולם חסדו:	ויפרקנו מצרינו.
כי לעולם חסדו:	נותן לחם לכל בשר.
כי לעולם חסדו:	הודו לאל השמים.

פסח ע"ד

נְשַׁמֵּת כָּל חַי תְּבָרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל
בֶּשֶׂר תִּפְאָר וּתְרוֹמָם זְכָרְךָ מְלַכְנוּ תָּמִיד:
מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבְלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ
גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמַפְרִיֵס וְעוֹנֶה וּמַרְחֵם בְּכָל יַעַת
צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלָּא אַתָּה:
אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת. אֲדוֹן כָּל
תּוֹלְדוֹת. הַמְהַלֵּל בְּכָל (בְּרוּב) הַתְּשַׁבְּחוֹת. הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ
בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים:
וַיְהוֶה עַר. הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשָׁנִים. וְהַמְקִיץ
נֹרְדָמִים. (מַחֲיֶה מֵתִים וְרוֹפֵא חוֹלִים פּוֹקֵחַ עוֹרִים וְזוֹקֵף
כְּפוּפִים) וְהַמְשִׁיחַ אֱלָמִים. וְהַמְתִּיר אֲסוּרִים. וְהַסּוֹמֵךְ
נוֹפְלִים. וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. וְהַמְפַּעֵנֵחַ נַעֲלָמִים. וְלֶךְ לְבַדֵּךְ
אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

וְאֵלוּ פִינוּ מְלֵא שִׁירָה כִּיָּם. וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גְּלוּי.
וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח כְּמַרְחֲבֵי רִקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ
וְכִירָח. וַיְדִינוּ פְרוֹשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם. וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת.
אֵין אֲנַחְנוּ מִסְפִּיקִים לַהֲדוֹת לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ. וּלְבָרַךְ אֶת שְׁמֶךָ מְלַכְנוּ. עַל אַחַת מֵאֵלֶּף אֵלֶּף אֲלֵפֵי
אֲלָפִים וּרְבִי רַבּוֹת פְּעָמִים. הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעִשִׁית
עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ:

מְלַפְנֵים מִמְצָרִים גְּאֻלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וּמִבֵּית עֲבָדִים
פְּדִיתָנוּ. בְּרַעַב וְנָתַנוּ. וּבְשֶׁבַע כְּלַפְלָתָנוּ. מִחֲרַב הִצַּלְתָּנוּ.
וּמִדָּבָר מְלֻטָּתָנוּ. וּמִחַלְלִים רָעִים וּרְבִים וְנֶאֱמָנִים דְּלִיתָנוּ:
עַד הִנֵּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֲסִדֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.
וְאֵל תִּשְׁשֵׁנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְנִצָּח:

עַל כֵּן אֲבָרִים שִׁפְלַגְתָּ בָנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שִׁנַּפַּחְתָּ בְּאַפֵּינוּ.
וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שָׁמַתָּ בְּפִינוּ. הֵן הֵם. יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ
וַיִּשׁוֹרְרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מְלַכְנוּ
תָּמִיד: כִּי כָּל פֶּה לָךְ יוֹדֶה. וְכָל לִשׁוֹן לָךְ תִּשְׁבַּע. וְכָל עֵין לָךְ
תִּצְפֶּה. וְכָל בֶּרֶךְ לָךְ תִּכְרַע. וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְכָל
הַלְבָבוֹת יִירְאוּךָ. וְכָל קָרֵב וְכָלִיּוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ. כַּדָּבָר
שִׁכְתוּב. כָּל

פסח ע"ד

עֲצֻמוֹתַי תֹּאמְרֶנָּה יְהוָה מִי כְמוֹךָ. מֵצִיל עֲנִי מִחֹזֶק מִמֶּנּוּ. וְעֲנִי
וְאֲבִיוֹן מִגּוֹזְלוֹ. שׁוֹעֵת עֲנִיִּים אֶתָּה תִשְׁמַע. צַעֲקַת הַדָּל
תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ:

מִי יִדְמָה לָךְ. וּמִי יִשׁוּה לָךְ. וּמִי יַעֲרַךְ לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר
וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיוֹן. קוֹנֵה שָׁמַיִם וְאָרֶץ:

נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחְךָ וְנִפְאָרְךָ וְנִבְרַךְ אֶת שֵׁם קְדוֹשְׁךָ. כְּאִמּוֹר.
לְדוֹד. בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה. וְכָל קִרְבֵי אֶת שֵׁם קְדוֹשׁוֹ:
הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֹזְךָ. הַגָּדוֹל בְּכַבּוֹד שְׁמֶךָ.

הַגְּבוּר לְנִצּוֹחַ וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרָאוֹתֶיךָ:

הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַם וְנֹשֵׂא:

שׁוֹכֵן עַד מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ.

וְכַתּוּב רַנְנוּ צְדִיקִים בַּיהוָה. לַיִשְׂרָאֵל נְאוּה תַהֲלֶה.

בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם.

וּבִשְׁפָתַי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ.

וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ.

וּבִקְרֵב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלַּל:

וּבִמְקַהֲלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּרַנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ
מִלְכֵנוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר. שְׁכֵן חוֹבֵת כָּל הַיְצִוְרִים. לְפָנֶיךָ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. לַהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם
לְהַדִּיר וּלְנַצַּח לְבָרֵךְ לְעַלֶּה וּלְקַלֵּס. עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת
וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחְךָ:

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלְכֵנוּ. הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לָךְ נִאֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ:

שִׁיר וְשִׁבְחָה. הִלַּל וְזַמְרָה. עוֹז וּמִמְשָׁלָה. נִצַּח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה.
תַּהֲלֶה וְתִפְאָרֶת. קְדוּשָׁה וּמַלְכוּת:

בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ. וּמַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם
אֶתָּה אֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.

אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהַלֵּל בְּתִשְׁבַּחוֹת.

אֵל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת.

בוֹרֵא כָּל הַנְּשֻׁמוֹת. רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים.

פסח ע"ד

הבוחר בשירי זמרה.
מַלְךְ יַחִיד אֵל חַי הָעוֹלָמִים:
כוס רביעית או חמישית

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:
שׁוֹתִים בְּהַסְבֵּת שְׂמַאל

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל:
עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֹדָה טוֹבָה וּרְחֹבָה שְׂרָצִית
וְהַנְּחֹלֶת לְאַבּוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשַׁבּוֹעַ מִטּוֹבָהּ, רַחֵם (נָא)
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ, וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר
הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וּשְׂמַחְנוּ בְּבִנְיָנָהּ
וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיהָ בְּקִדְשָׁהּ
וּבִטְהָרָה:

בשבת - ורצה והחליצנו ביום השבת הזה:
וּשְׂמַחְנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה:

כִּי אַתָּה יְהוָה טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי
הַגֶּפֶן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן: (בא"י ועל
פְּרֵי גִפְנָה):

נרצה

בחוץ לארץ נוהגים שבליל הסדר השני סופרים כאן ספירת העומר

חֲסֵל סְדוּר פֶּסַח כְּהַלְכָתוֹ.

כָּבֵל מִשְׁפָּטוֹ וַחֲקָתוֹ.

בְּאִשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ.

כֵּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

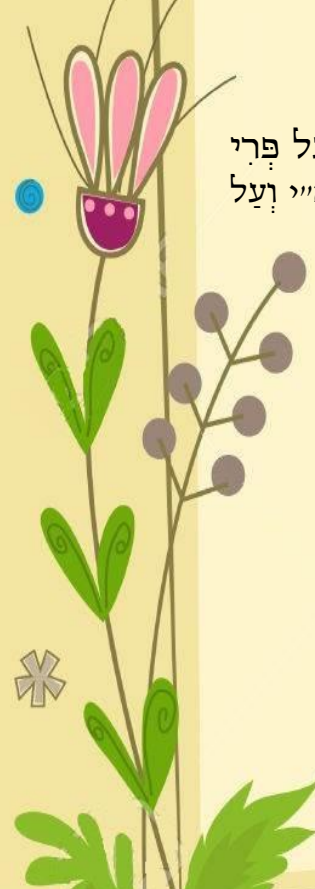
זך שוכן מעונה.

קומם קהל עדת מי מנה.

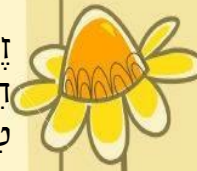
בקרוב נהל נטעי כנה.

פדוים לציון ברנה:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּיְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה

פסח ע"ד

בחוץ לארץ אומרים פיוט זה רק בליל א'
ובבֶּכֶן וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
אֲז רוב נְסִים הִפְּלֵאתָ בַלַּיְלָה.
בְּרֵאשׁ אֲשֶׁמֹרֶת זֶה הַלַּיְלָה.
גַּר צַדִּיק נִצְחָתוֹ בְּנַחֲלֶק לוֹ לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
דְּנֵת מֶלֶךְ גֶּרֶר בַּחֲלוּם הַלַּיְלָה.
הִפְּחַדְתָּ אֶרְמִי בְּאֶמֶשׁ לַיְלָה.
וַיִּשֶׁר יִשְׂרָאֵל לְמִלְאָךְ וַיּוּכַל לוֹ לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
זֶרַע בְּכוּרֵי פְתָרוּס מִחֻצַּת בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.
חֵילָם לֹא מִצְאוּ בְּקוּמָם בַּלַּיְלָה.
טִיסַת נְגִיד חֲרוּשֶׁת סְלִית בְּכוּכְבֵי לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
יַעַץ מְחֻרָף לְנוֹפֵף אוֹוִי הוֹבֶשֶׁת פְּגָרִיו בַּלַּיְלָה.
כָּרַע בַּל וּמִצְבוּ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה.
לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רֵז חֲזוֹת לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
מִשְׁתַּכֵּר בְּכִלֵי קֹדֶשׁ נִהְרַג בּוֹ בַּלַּיְלָה.
נוֹשַׁע מִבּוֹר אֶרִיוֹת פּוֹתֵר בַּעֲתוֹתַי לַיְלָה.
שִׁנְאָה נֶטֶר אֲגָגִי וְכַתֵּב סִפְרִים בַּלַּיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
עוֹרֶרֶת נִצְחָךְ עָלָיו בְּנִדָּד שְׁנַת לַיְלָה.
פּוֹרָה תְּדַרוֹךְ לְשׁוֹמֵר מֵה מַלְיָה.
צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקֹר וְגַם לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.
רָם הוֹדַע כִּי לָךְ הַיּוֹם אֵף לָךְ הַלַּיְלָה.
שׁוֹמְרִים הִפְּקֵד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.
תָּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשַׁכְתָּ לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:

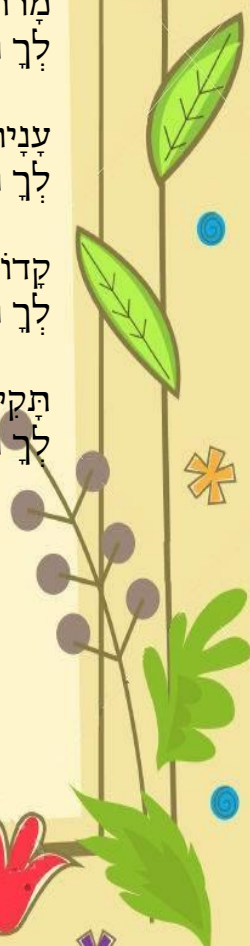
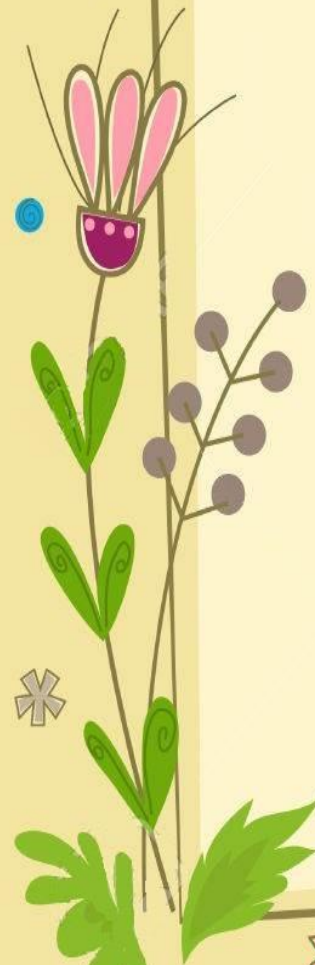
פסח ע"ד

בחוץ לארץ אומרים פיוט זה רק בליל ב'
וּבְכֵן וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
אוֹמֵץ גְּבוּרוֹתֶיךָ הַפְּלֵאת בְּפֶסַח
בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֵדוֹת נְשֹׂאת פֶּסַח
גְּלִית לְאֶזְרָחֵי חֲצוֹת לַיִל פֶּסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
דְּלַתְיוֹ דְּפָקֶת כָּחֵם הַיּוֹם בְּפֶסַח
הַסְּעִיר נוֹצְצִים עוֹגוֹת מִצּוֹת בְּפֶסַח
וְאֵל הַבֶּקֶר רֵץ זָכַר לְשׁוֹר עֶרְךָ פֶּסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
זוֹעְמוֹ סְדוּמִים וְלוֹהֵטוֹ בָּאֵשׁ בְּפֶסַח
חוֹלֵץ לוֹט מֵהֶם וּמִצּוֹת אָפֶה בִקֵּץ פֶּסַח
טֹאטֹטֵת אֲדַמַּת מוֹף וְנוֹף בְּעֶבְרֶךָ בְּפֶסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
יְהִי רֹאשׁ כָּל אוֹן מִחֲצֵת בְּלִיל שְׁמוֹר פֶּסַח
כְּבִיר עַל בֶּן בְּכוֹר פֶּסַח בְּדָם פֶּסַח
לְבַלְתִּי יַתַּת מִשְׁחִית לְבוֹא בְּפִתְחֵי בְּפֶסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
מְסוּגָרֶת סִגְרָה בְּעִתּוֹתֵי פֶסַח
נִשְׁמְדָה מְדִין בְּצִלִיל שְׁעוּרֵי עוֹמֵר פֶּסַח
שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמַנֵּי פוֹל וְלוֹד בִּיקֵד יְקוֹד פֶּסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לְעֵמּוֹד עַד גְּעָה עוֹנֵת פֶּסַח
פֶּסֶט יָד כְּתָבָה לְקַעֲקַע צוֹל בְּפֶסַח
צִפָּה הַצִּפִּית עֶרוֹךְ הַשְּׁלַחֵן בְּפֶסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח
קָהַל כְּנֶסֶה הַדְּסָה צוּם לְשִׁלֵּשׁ בְּפֶסַח
רֹאשׁ מִבֵּית רִשְׁעֵי מִחֲצֵת בְּעֵץ חֲמֻשִׁים בְּפֶסַח
שְׁתֵּי אֵלֶּה רִגַע תְּבִיא לְעוֹצִית בְּפֶסַח
תְּעוֹז יִדְרֵךְ תְּרוּם יְמִינְךָ כְּלִיל הַתְּקַדֵּשׁ חֹג פֶּסַח
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח

פסח ע"ד

כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
אֲדִיר בְּמִלּוּכָה בַּחֹר בְּהִלְכָה גְדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
דָּגוּל בְּמִלּוּכָה הַדּוֹר בְּהִלְכָה וְתִיקֵיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
זָכָאִי בְּמִלּוּכָה חֲסִין בְּהִלְכָה טַפְסָרָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
יְחִיד בְּמִלּוּכָה כְּבִיר בְּהִלְכָה לְמוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
מְרוּם בְּמִלּוּכָה נוֹרָא בְּהִלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
עֲנִיו בְּמִלּוּכָה פּוֹדָה בְּהִלְכָה צְדִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
קְדוּשׁ בְּמִלּוּכָה רַחוּם בְּהִלְכָה שְׁנֵאָנָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה
תִּקְיָה בְּמִלּוּכָה תּוֹמֵךְ בְּהִלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לָךְ וּלְךָ, לָךְ כִּי לָךְ, לָךְ אֵף לָךְ, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נִאָּחַה כִּי לֹא יֵאָחַה

פסח ע"ד

אדיר הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.
בחור הוא גדול הוא דגול הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.
הדור הוא ותיק הוא זכאי הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.
חסיד הוא טהור הוא יחיד הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.
כביר הוא למוד הוא מלך הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.
נורא הוא סגיב הוא עוזו הוא פודה הוא צדיק הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.
קדוש הוא רחום הוא שדי הוא תקיף הוא

יבנה ביתו בקרוב, במהרה, במהרה בימינו, בקרוב.
אל בנה, אל בנה, בנה ביתך בקרוב.

המשתמע ממיתוס יציאת מצרים על תפיסת הזהות היהודית

מאת: ארנה מילוא, רכזת פדגוגית.
תלמידי י"ב היקרים

הקישור שיצרתם בין לימודי האזרחות ובין עיתון פסח של בית ספר, מזמן גם לי את האפשרות להתייחס למשתמע ממיתוס יציאת מצרים על תפיסת הזהות היהודית. כידוע לכולכם על פי מגילת העצמאות אופייה של מדינת ישראל אמור להיות מושתת על שני עמודי יסוד: היותה של מדינת ישראל מדינת לאום אתנית יהודית ותפיסת עולם הומניסטית. מאז ראשיתה של הציונות, נשאלה השאלה האם יש מתח בין שני מאפיינים אלו, והאם יש להעדיף את האחד על רעהו. מנקודת הראות של מגילת העצמאות שני המרכיבים הם מרכיבים בזהות היהודית: "מדינת ישראל תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל". אבל, בשנים האחרונות התפיסה הזאת מותקפת. הדבקות בערכים הומניסטיים, כשוויון וחירות, נתפסת על ידי אחדים כמאיימת על תפיסת הזהות הלאומית ואילו אצל אחרים, התפיסה ההומניסטית מאיימת על ידי תחושת זהות לאומית אתנית. מה מלמד אותנו בסוגיה זו סיפור יציאת מצרים?

סיפור יציאת מצרים הוא בראש ובראשונה מיתוס של היוולדו של עם. היורדים למצרים היו משפחה, היוצאים ממצרים היו לעם. הראשון המבחין בכך הוא פרעה, כמסופר בראשית ספר שמות: "וְאֵלֶּה, שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַבָּאִים, מִצְרָיִם: אֶת יַעֲקֹב, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ... וַיְקַם מֶלֶךְ חָדָשׁ, עַל-מִצְרָיִם, אֲשֶׁר לֹא יָדַע, אֶת יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר, אֶל-עַמּוֹ: הִנֵּה, עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם, מְאֹד" (שמות א' א', ח' ט'). תחושת הזהות המשותפת איננה מעוצבת רק על בסיס המוצא המשפחתי המשותף. יש בסיפור המקראי האנשה של העם. הדבר מאפשר התייחסות לעם ישראל כאל יצור אורגני אחד, שעובר מלידה לתקופה של התבגרות במדבר כבדבר חניכה קלאסי, וכמתבגר טיפוסי הוא מתגלה כמרדן וקשה עורף (דימוי זה ממחיש את האנשתו של "עם ישראל" בסיפור המקראי).

אילנה פרדס בספרה "הביוגרפיה של עם ישראל" טוענת כי "עיצובו של עם ישראל כדמות היא אסטרטגיה שרב כוחה המאחד". חברות זקוקות למיתוסים מכוננים מסוג מיתוס יציאת מצרים על מנת לבסס את הזהות הקולקטיבית שלהן. כדברי יובל נוח הררי בספרו "קיצור תולדות האנושות": "אם תבדקו לעומק כל שיתוף פעולה בין מספרים גדולים של אנשים – בקיבוץ גבעת ברנר, בברית המועצות או בשבט קדמון – תגלו כמעט תמיד שבסודו עומדת אמונה במיתוסים שקיימים רק בדמיונם המשותף של בני אדם.... מדינות בנויות על אמונה במיתוסים לאומיים משותפים. שני גרמנים שמעולם לא נפגשו יוכלו לשתף פעולה כי שניהם מאמינים בקיומו של הלאום הגרמני, של המולדת הגרמנית, של הדגל הגרמני ושל ההמנון הגרמני".

ז'אן-ז'אק רוסו בספרו "האמנה החברתית" מבחין בכך שרק המשפחה הגרעינית היא התארגנות חברתית טבעית, בעוד שהמדינה היא התארגנות חברתית שבמידה רבה נוגדת את טבע האדם. ההתארגנות האזרחית מטילה עליו את שלטון החוק והתחשבות באינטרס הכללי בעוד שמטבעו האדם ירצה להיות חופשי ולדאוג לאינטרסים שלו בלבד. "ההשתמעות הראשונה והחשובה ביותר של העקרונות שנקבעו לעיל היא שרק הרצון הכללי יכול לכוון את כוחותיה של המדינה בהתאם למטרת הקמתה, שהיא הטוב המשותף". החיבור בין הזהות האישית ובין הזהות הקולקטיבית, הנעשה בעזרת המיתוס המכונן של יציאת מצרים, קודם לחקיקה הנרחבת הבאה בעקבותיו.

הבטחת שלטון החוק על הבניה של זהות משותפת, מבטיחה את הסולידריות בין חברי הקבוצה ואת קבלת חברה את עולו של החוק. אולם יש כאן גם סכנה רבה, סכנת הרדיפה של מי שזהותו איננה מוגדרת על ידי ההגדרה המקובלת של הזהות הקולקטיבית, ראיית מי שעל פי המיתוס המכונן כמי שלא שייך לסדר האזרחי. למזלנו מיתוס יציאת מצרים מציע לנו הגנה מפני סכנות אלו. בצד זה שהמיתוס מעצב את תחושת הזהות המשותפת של בני עם ישראל, המיתוס מעצב גם את היחס שצריך להיות לגר: "וְאֶהְבֶּתֶם, אֶת-הַגֵּר: כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם (דברים י"ט)".

התהוותו של עם ישראל על פי מיתוס יציאת מצרים איננה סיפור גבורה. העם התהווה בתקופה של עבדות, ועל פי תכנית אלוהית שנתנה מראש בברית בין הבתרים. מה הלקח שאמור להילמד ממיתוס זה? זהו לקח הומניסטי, לקח של הזדהות לא רק עם בני עמך אלא של הזדהות עם זולתך. נחמה ליבוביץ' אומרת בספרה עיונים חדשים בספר בראשית: "כבר העירו רבותינו ז"ל (בבא מציעא נט, ע"ב), שבשלושים ושישה מקומות הזהירה התורה על הגר. אין מצווה אחרת בתורה, לא המצווה של אהבת ה' ולא מצוות השבת, לא המילה ולא מאכלות אסורות, לא איסור שקר ולא איסור גזלה, שמופיעה וחוזרת ומופיעה במספר פעמים כה עצום בתורה, בצורת מצוות עשה ובצורת מצוות לא תעשה".

מיתוס יציאת מצרים תומך בשני עמודי היסוד עליהם מושתת מדינת ישראל: היותה של מדינת ישראל מדינת לאום אתנית יהודית ותפיסת העולם ההומניסטית. לא מדובר כאן בהתנגשות של שתי תפיסות זהות, הלאומית וההומניסטית. מדובר כאן בהבניה של זהות יהודית הכוללת את שני המרכיבים. המוותר על המרכיב ההומניסטי, או המייחס לו חשיבות פחותה, מוותר על מרכיב חשוב בזהות היהודית.

פסח ע"ד

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים
וּבְאֶרֶץ

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁנַיִם לוחות הַבְּרִית אֶחָד
אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

שְׁלוֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ שְׁלוֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנַיִם
לוחות הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ אַרְבַּע אִמֹּהוֹת שְׁלוֹשָׁה
אָבוֹת שְׁנַיִם לוחות הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה אַרְבַּע
אִמֹּהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנַיִם לוחות הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנֵה חֲמִשָּׁה
חֲמִשִּׁי תוֹרָה אַרְבַּע אִמֹּהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנַיִם לוחות
הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבָּתָא שֵׁשָׁה
סְדְרֵי מִשְׁנֵה חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה אַרְבַּע אִמֹּהוֹת שְׁלוֹשָׁה
אָבוֹת שְׁנַיִם לוחות הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

שְׁמוֹנֵה מִי יוֹדֵעַ שְׁמוֹנֵה אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה שִׁבְעָה
יְמֵי שַׁבָּתָא שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנֵה חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה אַרְבַּע
אִמֹּהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנַיִם לוחות הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

פסח ע"ד

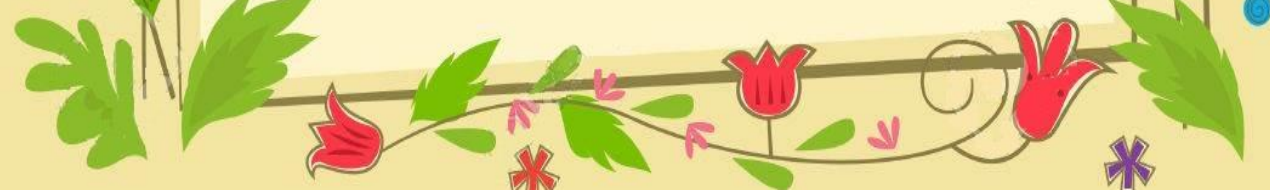
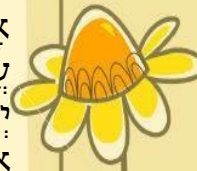
תְּשֻׁעָה מִי יוֹדֵעַ תְּשֻׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ תְּשֻׁעָה יִרְחִי לְדָה
שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלֵּלָה שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה
חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה אַרְבַּע אֲמָהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנֵי
לוֹחוֹת הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

עֶשְׂרָה מִי יוֹדֵעַ עֶשְׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ עֶשְׂרָה דְּבַרְיָא תְּשֻׁעָה
יִרְחִי לְדָה שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלֵּלָה שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי
מְשֻׁנָּה חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה אַרְבַּע אֲמָהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת
שְׁנֵי לוֹחוֹת הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

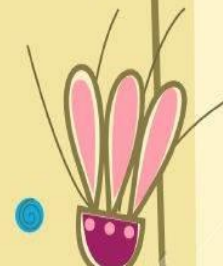
אֶחָד עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ אֶחָד עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵי
עֶשְׂרָה דְּבַרְיָא תְּשֻׁעָה יִרְחִי לְדָה שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלֵּלָה שִׁבְעָה
יָמֵי שַׁבָּתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה אַרְבַּע
אֲמָהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנֵי לוֹחוֹת הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁנַיִם עֶשֶׂר
שְׁבַטֵיָא אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא עֶשְׂרָה דְּבַרְיָא תְּשֻׁעָה יִרְחִי
לְדָה שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלֵּלָה שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי
מְשֻׁנָּה חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה אַרְבַּע אֲמָהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת
שְׁנֵי לוֹחוֹת הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר
מְדִיָא שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטֵיָא אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא עֶשְׂרָה
דְּבַרְיָא תְּשֻׁעָה יִרְחִי לְדָה שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלֵּלָה שִׁבְעָה יָמֵי
שַׁבָּתָא שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה אַרְבַּע
אֲמָהוֹת שְׁלוֹשָׁה אָבוֹת שְׁנֵי לוֹחוֹת הַבְּרִית אֶחָד אֶלְקִינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

פסח ע"ד

חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא
וְאַתָּא שְׁנַרְא וְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד
גְּדִיָּא

וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי
חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא חֲטָרָא דְהִפָּה לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן
אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא נוֹרָא וְשֶׁרֶף לְחֲטָרָא דְהִפָּה לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה
לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא מֵיָא וְכִבְהָ לְנוֹרָא דְשֶׁרֶף לְחֲטָרָא דְהִפָּה לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ
לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא תּוֹרָא וְשִׁתָּה לְמֵיָא דְכִבְהָ לְנוֹרָא דְשֶׁרֶף לְחֲטָרָא דְהִפָּה
לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד
גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא שׁוֹחֵט וְשַׁחֵט לְתּוֹרָא דְשִׁתָּה לְמֵיָא דְכִבְהָ לְנוֹרָא דְשֶׁרֶף
לְחֲטָרָא דְהִפָּה לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא
בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא מְלַאךְ הַמּוֹת וְשַׁחֵט לְשׁוֹחֵט דְשַׁחֵט לְתּוֹרָא דְשִׁתָּה לְמֵיָא
דְכִבְהָ לְנוֹרָא דְשֶׁרֶף לְחֲטָרָא דְהִפָּה לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה
לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחֵט לְמְלַאךְ הַמּוֹת דְשַׁחֵט לְשׁוֹחֵט
דְשַׁחֵט לְתּוֹרָא דְשִׁתָּה לְמֵיָא דְכִבְהָ לְנוֹרָא דְשֶׁרֶף לְחֲטָרָא דְהִפָּה
לְכְלָבָא דְנִשְׁךְ לְשַׁנְרָא דְאַכְלָה לְגְדִיָּא דְזִבְן אָבָא בְתַרֵּי זַוְיָי חַד
גְּדִיָּא חַד גְּדִיָּא

פסח ע"ד

ר' אהרון כהן * אמונים ערכו שבח

אָמוּנִים עָרְכוּ שֶׁבַח	לְאֵל וְטַבְחוּ טַבַּח
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי
הָרִימוּ קוֹל שִׁירִים	שָׁמְחוּ בְּלֵיל שְׁמוּרִים
עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים	אֲכָלוּ וּשְׁתוּ יַיְנִי
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי
רֵאשׁוֹן לְכָל רֵאשׁוּנִים	עַל יַד צִיר אָמוּנִים
מִיַּד כָּל מְעַנִּים	הַצִּיל כָּל הַמוֹנִי
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי
נָסִי אֵל זְכַרְתִּי	וְחִסְדֵי סִפַּרְתִּי
עֲתָה גְדַעְתִּי	כִּי גְדוֹל יְיָ
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם	מִנְשָׁה וְאַפְרִים
יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם	כָּל צְבָאוֹת יְיָ
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי
הִנְחִיל תּוֹרָתוֹ	לְעַמּוֹ וְעֲדָתוֹ
שׁוֹמְרֵי מִצְוֹתוֹ	עִם נוֹשַׁע בֵּינֵי
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי
נִפְלְאִים מַעֲשָׂיֶךָ	וְעֲצוּמִים נִסֶּיֶךָ
יֵאמְרוּ כָּל חוֹסְדֶיךָ	טוֹב לַחֲסוֹת בֵּינֵי
וְאִמְרָתֶם זָבַח	פֶּסַח הוּא לִי

